

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa
XVI. évfolyam 181. szám
2012. március

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor
– hívottan és hívatlanul – mindenkit szeretettel vár
a Budapest V., Semmelweis utca 1–3., I. emeleti Bartók terembe

Örmény kódexlap

Allelujaversek

A vasárnapoknak több allelujaversük is van, melyeket folyamatosan éneklünk!

„Alleluja (2). Te fölkelvén megkönyörülsz Sionon, itt az idő, hogy megkönyörülj rajta, eljött az óra.”*
(Zs 101, 14)

Sion: Jeruzsálem szent hegye, átvitt értelemben Isten népet is jelenti. A nagyböjt ideje különösen alkalmas arra, hogy segítségért forduljunk Istenhez. A „fölkelés” szó jelentheti a föltámadást, jelentheti a mennybemene-telt. Ezek ünnepélyes események, minden évben ismételtelen megüljük, de előtte a nagyböjt az illő előkészület. Az „idő” és az „óra” említése kérésünk hangsúlyozására szolgál. De végül Isten az Időnek is ura, Ő dönti el, mi-kor van szükségünk kegyelmére.

Dr. Sasvári László

* Szent Liturgia örmény katolikus szertartás szerint, Bp. 2006. 86. o.

Lapunk az interneten: a www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Béres L. Attila

A Kárpát-medencei örmény kulturális örökség részei

Egy napos, de fagyos délutánon a Magyarok Háza Bartók termében, télikabátban ülve is jól érezte magát a Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat jóvoltából a Fővárosi Örmény Klub februári közönsége. A klub háziasszonya, *dr. Issekutz Sarolta* köszöntötte a megjelenteket, a rendező kerület elnöke, *Szenttamássy Katalin* pedig sorra konferálta a közel három órás gazdag program előadóit.

Az első előadó, *Dr. Bogár Judit* irodalomtörténész, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem egyetemi adjunktusa *Az erzsébetvárosi örmény könyvtár katalógusát* ajánlotta a megjelentek figyelmébe. (Az előadásának szerkesztett változatát a 4-6. oldalon adjuk közre.)

Ezt követően *Dr. Kovács Szenttamássy Katalin Bálint* (Lipcsei Egyetem) először megköszönte a rendező kerületnek és a klub háziasszonyának a meghívást, és azt a lehetőséget, hogy a Fővárosi Örmény Klubban ismertessék a Kárpát-medencei örmény kulturális örökség részeként lapozgatható műveket. Örömmel köszöntötte a megjelentek között a piliscsabai egyetemről érkezett vendégeket is. *Az Örmény irodalmi értékek az erzsébetvárosi örmény könyvtárban* című előadásában többek között a nagy számban megtalálható örmény miszsiós irodalmi művekről – főleg vallás és teológia köréből –, régi

örmény nyomtatványokról, az örmény himáriumokról (saraknocról) beszélt. (A könyvbemutató szerkesztett változatát a következő számban közöljük.) A hozzászólásokra adott válaszból kitűnt, hogy az erzsébetvárosi családoknak milyen kapcsolata volt, van és lehet a könyvtárral, a klub háziasszonyától pedig megtudtuk azt is, hogy mit keres az erzsébetvárosi könyvtárban a selyemhernyó tenyésztéssel kapcsolatos könyv.

A folytatásban *Kátainé Szilvay Ingrid* lenyűgöző előadásában hallhattuk *Dávid Csaba: Dirán és Júlia – Gyergyó-*

A februári klub közönsége – Fotó: Tokodi Gábor

szentmiklós című regényének egy-egy részletét. A regényről *Dr. Benedek Katalin* művészettörténész – aki végig kísérte a regény születését – osztotta meg gondolatait a közönséggel. (A regényrészlet, illetve a könyvbemutató a 7–9. oldalon olvasható.) A klubdélutánon megjelent *Dávid Csaba* író hálátlan feladatnak nevezte, hogy ő is beszéljen a regényéről, mint mondta: „...ha a könyvben benne van valami, akkor miért mondjam el, ha nincs benne, akkor úgyis hiába mondom el”. Sajnáljuk, hogy a helyszínen nem tudtuk a regényt megvásárolni, de ígéretet kaptunk arra, hogy lesz alkalom a dedikálásra is.

A klub közönsége nagyon várta, majd nagy tapsal köszönte meg szeretett honismereti vezetőnk, a már magyar állampolgárként közénk érkezett *dr. Szarka György* „ízese” előadását. Gyuri bácsi az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Transsylvania Tours nyári programajánlóját, a 2012-es

Kátainé Szilvay Ingrid

Dr. Szarka György

Vendégek a piliscsabai egyetemről – Fotó: Tokodi Gábor

Erdély-jarást, három kisfilmmel, korábbi színes úti élményekkel illusztrálta. (Az igényesen összeállított, önmagában is élményt ígérő tájékoztatást, a *Barangolás őseink földjén – Gyimesek, Udvarszék, Csíkszék, Marosszék és Kalotaszeg vidékén* – részletes programját a 36-37. oldalon ismertetjük.) Megtudtuk, hogy a 2010-es délvidéki barangolás Gyuri bácsi „rakoncátlanokodó” térde miatt maradt el, és azt is, hogy az idei erdélyi túra egész napos unokaprogrammal bővül, és lesznek „nyugdíjas ösvények” is, a foglalónak számító busz költséget pedig *dr. Issekutz Saroltának* kell befizetni. A busz költsége az idén jelentősen csökkent a Fővárosi Örmény Önkormányzat támogatása miatt.

A klub háziasszonya az információk, programok ismertetése után külön felhívta a figyelmet arra, hogy a négy napos ünnep miatt egy héttel később, azaz március 22-én, kivételesen a hónap negyedik csütörtökén lesz a márciusi klub, amelyet a Terézvárosi Örmény Önkormányzat rendez. (A klubműsor a 29. oldalon!) A februári klub szíveslátással, az előtérben szervezett finom szendvicsek fogyasztása közben, baráti beszélgetésekkel ért véget.

Dr. Bogár Judit

Erzsébetváros örmény könyvtárának katalógusa

Kedves Vendégek!

Tisztelettel és nagy örömmel mutatom be Önöknek az erdélyi Erzsébetváros örmény könyvtárának frissen megjelent katalógusát. Az öröme oka nem csak az, hogy tetszetős és tekintélyes kötetről van szó, de szerkesztőit, közreműködőit is régóta jól ismerem, és tudom, mert magam is vettem részt ilyesmiben, ha nem is Erzsébetvárosban, hogy milyen nagy és nehéz, ugyanakkor fontos és hasznos munka egy régi könyvgyűjtemény állományának leírása, katalógusának elkészítése.

A kötet az Armenian Cultural Heritage in the Carpathian Basin (Örmény Kulturális Örökség a Kárpát-medencében) című, most induló sorozat első darabja. Mielőtt azonban magát a könyvet bemutatnám, hadd szóljak néhány szót az erzsébetvárosi könyvtárról és a katalógus elkészítésével kapcsolatos munkáról is.

A mintegy kétezer régi nyomtatványt tartalmazó gyűjteményt az erzsébetvárosi örmény templomban őrzik a sekrestye felletti teremben, a nyilvánosság elől elzárva. A könyvek többsége a város egykori örmény lelkészeinek és értelmiségének tulajdona volt, ma örmény-katolikus egyházi gyűjteményként a gyulafehérvári érsek mint örmény kormányzó joghatósága alá tartozik. A könyvtár nem csak régisége miatt jelentős, hanem még inkább azzá teszi örmény nyelvű könyvállománya, amely sokat elárul a kelet-közép-európai örmények 17–19. századi művelődéséről.

Dr. Bogár Judit

– Fotó: Tokodi Gábor

A könyvtári anyag feldolgozását a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatói és fiatal oktatói – Guitman Barnabás, Horváth Gábor, Kovács Bálint, Martí Tibor, Orbán Ákos és Polyák Mariann – végezték el, a karon 2002-ben Óze Sándor irányításával indult örmény kutatásokhoz kapcsolódóan. Közülük többen is publi-

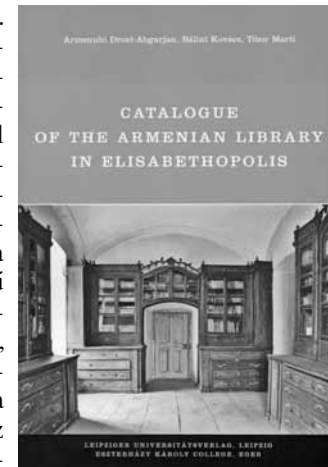
káltak az elmúlt években a városra, illetve a könyvtárra vonatkozó tanulmányokat. Részletes ismertetés olvasható az erzsébetvárosi könyvtárról Guitman Barnabás *Szilánkok az erzsébetvárosi örmény katolikus plébániatemplom könyvtárának történetéhez* című tanulmányában (in: *Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében*, szerk. Kovács Bálint, Óze Sándor, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006, 69–75).

Az Armenuhi Drost-Abgarjan, Kovács Bálint és Martí Tibor által szerkesztett, 456 oldal terjedelmű angol nyelvű kötet a lipcsei egyetemi kiadó és az egi Eszterházy Károly Főiskola közös kiadásában, más hazai és külföldi szervezetek mellett az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, valamint a fővárosi és a II. kerületi örmény kisebbségi önkormányzat támogatásával jelent meg.

A kötet bevezetőjében Kovács Bálint áttekinti Erzsébetváros, a hajdani Ebesfalva, valamint az ott élő örmények történetét, majd részletesen tárgyalja vallási életüket – templomaikat, vallásos társulataikat, plébániai kongregációikat, a mechitarista rend-

tevékenységét, az oktatást. Ezt a könyvtár történetének, állományának, felépítésének ismertetése követi. Bemutatja a könyvtárról szóló, főként a 19. századból származó, nem túlságosan bőséges forrásanyagot, azután részletesen ír a gyűjtemény örmény nyelvű könyvállományáról. Felsorolja a könyvtárban őrzött, javarészt latin nyelvű, teológiai témájú kéziratokat (a gazdag könyvtári anyaghoz eredetileg jóval több kézirat tartozott, azonban ezek a Vatikáni Könyvtárba és a Kolozsvári Lucian Blaga Egyetemi Könyvtárba kerültek), végül összefoglalja a könyvtár és a katalógus jelentőségét a történelem-, irodalom- és kultúratudomány számára.

Maga a katalógus 1914 tételt tartalmaz a szerzők betűrendjében. A sorszámokon kívül minden egyes tételt jelzettel is elláttak, amely a kötetnek a könyvtárban elfoglalt helyére utal. A könyvek a gyűjteményben hat szekrényben találhatóak, a római számok I-től VI-ig a jelzetek elején a megfelelő szekrényt jelentik. A katalógus készítői a könyvtár feldolgozásánál megtartották azt a rendet, amelyet feltételezhetően Alexa Ferenc alakított ki a 20. század első felében. Eszerint az I. szekrény főleg latin nyelvű teológiai témájú köteteket és örmény könyveket, a II. számú magyar, a III. főként német, illetőleg latin nyelvű műveket tartalmaz. A IV. szekrényben ugyancsak latin teológiai munkák, az V-ösben olasz nyelvű könyvek találhatóak. A VI.

Armenuhi Drost-Abgarjan–Bálint Kovács–Tibor Martí, Catalogue of the Armenian Library in Elisabethopolis, Leipzig–Eger, Leipziger Universitätsverlag–Eszterházy Károly College, 2011

szekrényben kaptak helyet a nyelvtudományi, jogi és természettudományi témájú latin nyelvű kötetek.

Az egyes tételek leírásában a könyv szerzőjének nevét és a címet a megjelenési adatok (hely, kiadó, évszám) követik, majd a terjedelem és a formátum megadása után a tulajdonosi bejegyzések (possessor-bejegyzések, ex librisek) felsorolása következik. Néhány kötet kivételével szinte valamennyi könyvben szerepel az erzsébetvárosi örmény könyvtár pecsétje. Végül – amennyiben van ilyen – szakirodalmi hivatkozás, más bibliográfiákban, katalógusokban való előfordulás jelzése zárja az adatok sorát.

A tételeket böngészve számos érdekességre bukkanhatunk. (Az örmény nyelvű művekről most nem szólok, ezeket a kötet egyik szerkesztője, Kovács Bálint ismerteti.) A könyvek közt mindenféle műfaj képviselve van: a teológia és filozófia különböző ágai, prédikációk, ima- és énekeskönyvek, többfajta Biblia-kiadás, liturgikus könyvek, katekizmusok, pápák írásai, egyetemes, magyar és egyháztörténelem, jog, szótárak és nyelvkönyvek, retorika, szépirodalom, mitológia, életrajzok, zeneelmélet. Számos mű foglalja a természettudományokkal: orvostudomány, számítan, geometria, fizika, kémia, botanika, ásványtan, földrajz, természetrajz egyaránt előfordul a témák közt. Megtalálhatók a gyűjteményben különféle tankönyvek, enciklopédiák, lexikonok,

sőt a magyar csódtörvényről szóló mű és a tiltott könyvek jegyzéke is. A klasszikus szerzőket egyebek közt Tacitus, Terentius, Seneca, Vergilius, Ovidius, Plinius és Cicero képviseli, az egyházatyákat Szent Ágoston és Szent Jeromos, a középkort Aquinói Szent Tamás és Szent Bernát művei. Örményül és magyarul is megvan a könyvtárban Kempis Tamás *Krisztus követe* című munkája. Az olasz irodalomból megemlíthető Dante *Divina commediája*, Boccaccio *Decameronja*, Ariosto, Tasso és Metastasio művei. Szerepel a gyűjteményben Erasmus, Bellarmino, Comenius és Kant is. A magyar szerzők és művek közül is csak néhányat említék: Anonymus és Kézai Simon gestája, Werbőczy István *Hármaskönyve*, Pázmány Péter prédikációi, *Erdély története* Bethlen Jánostól, Ányos Pál versei, Kazinczy Ferenc munkái, de találhatunk könyvet Liszt Ferencről, Kolozsvár történetéről vagy a selyemhernyó-tenyésztéséről is. Ávedik Lukácsól két mű szerepel a katalógusban: egy Aranyasájú Szent János-prédikáció fordítása és *Az örmények történelméről* írt munkájának az első része.

A gyűjtemény köteteinek több mint fele a 18. századból származik, kb. negyede a 19. századból, mintegy 10% a 17. századiak aránya, és megtalálható itt néhány 16., illetve 20. századi kiadvány is.

A katalógusban való eligazodást névmutató (bár ebben csak a katalógus-részben szereplő személyek nevét találjuk), hely- és kiadómutató, valamint a tulajdonosok mutatója segíti. A kötetet néhány, az erzsébetvárosi könyvtárat bemutató kép is gazdagítja.

A katalógus közzétételével megismerhetővé válik az erzsébetvárosi örmények, s rajtuk keresztül a Kárpát-medencébe települt örmény lakosság műveltsége, mű-

velődése, irodalma. A kötet bevezetője kiemeli annak jelentőségét, hogy az erzsébetvárosi gyűjtemény lehetőséget ad a kultúrák közti kölcsönhatás vizsgálatára: a nyugat-európai latin keresztény munkák örmény nyelvű recepciója a különböző régi nyomtatványokban, majd ezek erzsébetvárosi megjelenése, a kötetek több kiadásban való megléte, a latin nyelvű kiadásokkal párhuzamos jelenléte az örmény kiadásokkal e kapcsolatnak egyértelmű bizonyítéka. Vizsgálható a könyvtár anyagán keresztül a helyi örmény közösség kulturális integrációjának és nyelvi asszimilációjának folyamata is. A 17. században az apostoli örmény keresztény hitet valló népcsoport a Kárpát-medencében unióra lépett a katolikus egyházzal, ezt követően megindult és a 18. században gyakorlatilag le is zajlott társadalmi integrációjuk, amelyet a 19. században a magyar nyelv szinte kizárólagos használatának elterjedése követett. Sajátos az egyház szerepe ebben a folyamatban: az örmény liturgia révén eleinte az anyanyelv őrzője és szimbolikus megjelenítője volt a közösség számára, az uniót követő latinizálással azonban a nyelv elvesztésének eszközévé vált.

A most megjelent kötet jelentőségét növeli, hogy eddig nem álltak rendelkezésre olyan adatbázisok, amelyek segítségével vizsgálható lett volna a kelet-európai örmény közösségek könyvkultúrája. A katalógus elkészültével nem csak az erzsébetvárosi örmények könyvállománya, s ezen keresztül olvasottsága, műveltsége válik mindenki számára megismerhetővé; lehetőség nyílik a gyűjteménynek más környékbeli városok és nemzetiségek könyveivel, a Kárpát-medence, illetve Kelet-Közép-Európa régi könyvtáraival való összevetésére is.

Dr. Benedek Katalin

Dávid Csaba Dirán és Júlia regényének bemutatója

Kedves klubtársak, rokonok, barátok, ismerősök!

Dávid Csaba: *Dirán és Júlia* (Gyergyószentmiklós alcímű) regényének bemutatására engem kértek fel s bevalom, több okból örömmel vállaltam. Immár egy évtizede, hogy a IV. Örmény-Magyar Konferencián Kolozsvárott bemutattam Csaba Történetjátékok című kötetét.

Akkor azt mondtam, hogy érthető nyelven ír novellákat

Jurisics Miklósról, a budai örmény Gábor szabómesterről, Háromszék 1848-as hadieseményeiről. Kötetében történelmi személyek lépnek elénk. A múltból megidézett arcok az író empátiájából és fantáziájából kelnek életre, hogy talán másféle gondolatokkal terhesen cselekedjenek, s roják történelmünk lapjaira mindazt, ami megtörtént.

Aztán 2002-ben, a Füzetekben Dávid Csaba könyvismertetésére bukkanunk: Garda Dezső „Gyergyószentmiklós monográfiája”. A könyvet méltatva, ismertetve a szentmiklósi kemény konfliktusokat, amelyekről Garda ír, magánvéleményként Csaba a következőt teszi hozzá, idézem:

„De jó lenne, hogy akadna egy író, aki jár-tas szűkebb hazája, Gyergyó sokszínű kultúrájában, megírná azt az időutazásos mesét (regényt, színjátékot), amelyben... Bizonyá-

Dr. Benedek Katalin – Fotó: Tokodi Gábor

ra akadna egy korabeli Rómeó és Júlia (székely legény s örmény leány, vagy éppen fordítva), akiket tiltanak egymástól...”

Az óhaj magára vall. Akadt ilyen író, a családja révén Gyergyóhoz is kötődő recenziós: tíz évvel később Dávid Csaba előrukkol a „Dirán és Júlia”-val. Eközben megjelent két önálló könyve, valamint két nagylegzetű műfordítása.

Éveken keresztül gömbölygette, érlelte magában a saját maga által felvetett regény lehetőségét, majd az alakok kezükbe vették sorsukat.

A két fiatal, az örmény Dirán és a székely Júlia története: szerelmükről szól a könyv. Vagy inkább két néptörédekről, a szentmiklósi székelyekről és örményekről... vagy talán két kultúráról: földművelésről és kereskedelemről. A szembenállásról, amely közöttük feszül, de arról a szembenállásról is, amely a székely-magyar közösség és az osztrák hadsereg jelen-

léte között feszült két-száz- kétszázhusz éve. Röviden ennyi a regény cselekménye.

Megjelennek a fő- és mellékszereplők, székelyek, örmények, városi előjárók és kocsmatöltelékek, osztrák katonatisztek és székely lovaskatonák. A község társadalma.

dr. Issekutz Sarolta és Dávid Csaba

Tudom, mert módom volt a regény megszületésének rövid egy évét nagy vonalakban végigkísérni, hogy a szerző hallotta alakjai beszédét, látta a környezetet, a tájat vagy a házakat, és bár ő hozta létre őket, de meg kellett ismernie lelki világukat, mind-azt, ami bennük történik.

A táj révén muszáj megemlítenem a borítót: Kós Károly egyik illusztrációja szerepel rajta, amely eredetileg Áprily Lajos „Vers vagy te is” című, 1926-ban az Erdélyi Szépművéses Céh kiadásában megjelent könyvében szerepel. Ez Csaba és a tervező jó ízlését jelzi.

A regény az első laptól az utolsóig feszültségben tartja az olvasót. Ezt pedig nem könnyű elérni akkor, ha a mű nyelvezete részben háromszéki és gyergyói tájszóhasználatban hangzik. Gondoljunk csak meg, írói erény, hogy olyan figurákat teremt, akik egyrészt tájnyelvük által hitelessé válnak, másrészt ez a mai ember számára is érthetővé teszi ugyanezt a tájnyelviséget. A ma már elkopóban lévő nyelvet használják a regény falusi lakosai – míg például a városi előljárók valamelyest korunkhoz közelebb

állót, az osztrák katonatiszt természetesen törli a magyart, az öreg zsidó keveréknyelven beszél, míg a háromszéki huszárcsapat tagjai többé-kevésbé mai háromszéki szóhasználatot követnek. Eközben az író Budapesten él és ír.

A regény címe egyértelmű utalás Rómeó és Júlia alakjára, miközben a téma, a történet ősi, archetipusos, de bizonyos változatát a művelt Európa számára Shakespeare valósította meg világirodalmi színvonalon. Ez a „Dirán és Júlia szerelme Gyergyószentmiklóson” azonban nem a „Rómeó és Júlia” parafrázisa.

Dávid Csabát ebben a művében is a történelem érdekli, az örmény és székely töredék népcsoport közös története a kezdetektől. Olyan történet ez, az örmény-magyarok története, amely mára összetartó közösségé vált, s amely olyanképpen vált hagyománnyá, hogy például ma itt ülhettünk és beszélhetünk róla.

Az írás ereje, olvasmányossága, a mintegy filmszerű megjelenítés: látjuk az alakokat, gesztikulációjukat, halljuk szavaikat. Látjuk a tájat, amelyben mozognak.

Kérem, olvassák el a regényt!

Dávid Csaba: Dirán és Júlia

(részlet)

A község élete egyre inkább megélénkült. Ahogy tavaszodott s kicsikét melegegett az idő, még a legutolsó házban is serénykedni kezdtek az emberek. Volt, aki a fagyos Békény pataka felengedésével beállott napszámosnak valamelyik fűrészmalomba, s volt, aki a kicsei szántót kezdte megdolgozni. Volt, aki a nagy fagyok után enyhülő világban a mestersegéhez látott nagyobb kedvvel, mint azelőtt. Az örmény tímárok ismét áztatták s szépen kikészítették a veres kordoványt, a székely kovácsműhelyekben ki mezei szerszámokat gyártott s javította, amit kopottan vagy törötten elhoztak neki, ki az ekék megfenésével foglalkozott. Más kovácsok egész nap lovat patkoltak. Majdnem fehérizzásig hevítették a vasdarabot, aztán szétkalapálták s megörbítették, befúrva a szegeknek való lyukakat is. Ha jött a lovas gazda, felmérték a ló patájára a patkót s ismét izzítva alakítottak rajta, hogy kisebb, vagy nagyobb nyílása legyen, ahogy a pata nagysága s alakja kívánta. Aztán

belé a dézsa vízbe s végül a ló patájához illesztve kalapálták belé a szegeket. Óvatosan persze, nehogy megnyilazzák a lovat, vagyis nehogy a pata mellé, a lábába üssön a szeg.

A csizmadiák gondosan szabták-varrták a talpukat s a szárnak való bőrt. Igaz, volt már egy-két olyan is, aki a fehérnépnek cipellőt készített. A másik bőrszűz, a szíjjártók voltak talán a legelfoglaltabbak: ilyenkor, tavasszal derült ki sok gazdánál, hogy szakadófélben van a hám, kopott a zablaszj...

Alkonyatkor, sötétedés előtt bėjöttek a földekről székelyek s örmények. Akonyatkor a kézművesek is letették a szerszámot, hiszen erősen homályodott már s a műhelyekben alig láttak. Kint még felragyogott egyszer a lenyugvó Nap, de aztán a községre ráborult a sötétség. A hegykoszorú, a gyergyói havasok ráborították árnyékukat a vidékre.

A helyőrség kaszárnyájából felhangzott a takaródó kürtjele, amit – meglehetősen gúnyos szöveggel – néhány katona még énekelt is:

Sári,
gyere vacsorázn!
Aztán jött az úgynevezett lefújás:
Kint maradtál, kint maradtál
és a pricszen hálsz!

Ez a kürtszó háromszor ismétlődött, katonai szokás szerint, csakhogy május volt már s a földekről bėjövő emberek lassan s nyugodtan énekelni kezdtek, hiszen május a Mária hónapja:

Ékes virágszál,
kit szent Anna szült,
szép Szűzmária,
könyörögj értünk!

Kezdetben csak néhányan énekeltek, ki a ló után fogott s immár megemelt ekét irányítva, ki kapával a vállán, ki meg – jórészt az asszonyok – nagy, szénagyűjtő favillával a vállukon, de egyre többen énekeltek. A földekre vezető ösvényekről bécsatlakoztak a főbb bevezető utakra s a sötétedésben hangjuk elnyomta az osztrák trombitaszót:

Ékes virágszál,
hozzád esdeklünk,
szép Szűzmária,
könyörögj értünk!

Az éneket egyre többen s egyre hangosabban énekeltek, székelyek s örmények egyaránt, hiszen az Istenanya tisztelete mindkét közösségben létezett. A két keresztény közösség most egyként énekel, s mielőtt szétoszlottak volna felszeri, középszeri s alszeri otthonaikba, a piacszeren megálltak – sok tucatnyian, sőt, talán vagy százan is voltak – s a szép Mária-énekekkel túlharsozták az osztrák kürtjelet.

– Ez is egy jelzés – gondolta Berde Áron, aki ugyan oldalt állt, de teljes szívéből és torkából énekel, hogy elnyomják az osztrák kürtjelet, azt a bizonyos

Sári,
gyere vacsorázn!...
-félét. Zengett a torkokból az Ékes virágszál...

Bakó Zoltán

Három év után – tovább lép a magyar-örmény nagy család

Örmény-magyarok Marosvásárhelyen

A cégbejegyzés óta eltelt három év után felmérték a Marosvásárhelyi Örmény-Magyar Kulturális Egyesület (MÖMKE) eredményeit. Az út jó, a támogatottság öröndesen emelkedő tendenciát mutat. Irány: a folytatás.

Szombaton este a Bod Péter Diakóniai Központ gyűléstermében tartotta meg a MÖMKE a cégbíróági bejegyzése óta eltelt három évi munkájának elemzését és tisztújító közgyűlést.

A marosvásárhelyi magyar-örménység, az örmény gyökerekkel rendelkezőknek, de az örmény kultúra iránt érdeklődőknek is valószínű családjává vált az egyesület, havi rendszeres találkozójukon a rendes, támogató tagok, szimpatizánsok mellett számos érdeklődő vett részt, ami bizonyítja az elfogadást, érdeklődést, de azt is, hogy az egyesület tevékenysége a város külön színfoltjává vált.

Havi 1,4 rendezvény

Az örmény genocídiumról, az erzsébetvárosi, gyergyói magyar-örményekről, a híres marosvásárhelyi és erdélyi örmény gyökerű

A Maros megyei tanács elnöke és a régi-új egyesületi elnök

A közönség – Fotók: Bakó Zoltán

személyiségekről (Petelei István, Lászlóffy Aladár, Csiki Márton, Csiki Gergely, Bogdánffy Szilárd és még sokan mások), a marosvásárhelyi örmény emlékekről szóló előadásokon a tagság többszöröse töltötte meg az előadótermet. Hasonlóképpen az örmény búcsúnapokon, gasztronómiai bemutatásokon, örmény nemesi címerkiállításon sokkal többen vettek részt, mint amennyi személy a tagsági nyilvántartásban szerepel. Megszámoltam: a három év alatt 51 rendezvényt szerveztek, ami azt jelenti, hogy a rendes havi egyszeri találkozónál jóval több, átlagosan havi 1,4 rendezvényt tartottak.

Csupán az elmúlt év folyamán az egyesület három pályázatot nyert. A MÖMKE igen jó kapcsolatot ápol az erdélyi gyökerekkel rendelkező dr. Issekutz Sarolta által vezetett budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesülettel.

Tisztújítás

Bár a tagság elégedett volt a választott tisztségviselők munkájával, nagyra értékelték azt, ám az alapszabályzatban foglaltak megkövetelik a háromévenkénti tisztújítást.

Új vezetőséget. Ügyvezető elnök dr. Puskás Attila, művészeti alelnök dr. Nagy Attila, jegyző Ávéd Rózsa, programvezető Taniszláv Csilla lett, a háznagyok pedig Bokor Sándor és Mánya Antal. Arról is döntöttek, hogy a tagság számára a havi 5 lejes tagsági díj marad érvényben.

A közgyűlés családias hangulatú meghitt vacsorával zárult, amelyen jelen volt a megyei tanács elnöke, Lokodi Edit, vallásfelekezetek lelkészei, úzletemberek. A közgyűlésen jelen volt az egyesület két tordai tagja is.

Örmény-magyarok Marosvásárhelyen

Száz évvel ezelőtt, de még hetven éve is, ha valaki örmény származású volt, erre büszke is volt. Örménynek lenni azt jelentette: a magyarságon belül egy kulturális közösséghez tartozni és bizonyos hagyományokat őrizni, ami elsősorban a családi tradíciót jelentette. Akik Marosvásárhelyen éltek, azok-

Kellemes, családias hangulatban elköltött vacsora a választás után

nak többsége kereskedő volt, általában polgári életet élő személyek voltak, akik sportra, zenére tanították a gyermekeiket, idegen nyelveket tanítottak nekik, akinek lehetősége volt rá, külföldön is tanult, általában egyházi intézményeket is támogattak, szerzetesrendeknél tanultak, tanult emberek voltak. Vannak olyan dokumentumok, hogy Marosvásárhelyen örmény bált is szerveztek az 1900-as évek elején.

(2012. január 22.)

Fodor Emőke

Mérlegeltek és terveznek a szamosújvári Tékások (részletek)

A szomszéd ház megvásárlásával bővült a szamosújvári Téka kollégiuma, ugyanakkor látványosan halad a szörványiskola építése – talán ezek a legkiemelkedőbb megvalósításai a Téka 2011-es évének, amelyről közgyűlés keretében számoltak be az alapítvány tisztségviselői. Sikerral zárták a 18. tevékenységi évet, és máris az idei tervekről gondolkodnak: a legközelebbi esemény a februári jótékonyági bál.

A Téka Alapítvány célja civil intézményes kereteket biztosítani, és korszerűen megszervezni Szamosújvár és a régió közművelődési, oktatási és közösségi életét; hozzájárulni a térség (Mezőség) általános rehabilitációs és modernizációs folyamataihoz. Küldetéséhez méltóan a tevékenységek az alapítvány tagintézményeinek szintjén mi-

nőségi és mennyiségi fejlődést mutattak a tavaly – derült ki egyértelműen a január 20-ai közgyűlésen elhangzott beszámolókból.

Tavaly is új ingatlanal gazdagodtunk, a 63 m²-es szomszéd ház megvásárlásával két problémát sikerült megoldani: a kollégium 2 új szobával bővíthetett, amire szükség is volt már, valamint az iroda könnyeb-

ben megközelíthető. Sikerült infrastruktúrá-lisan is fejleszteni majdnem minden ingat-lant: a kollégiumi konyhát mosogatógép-pel és ételmelegítővel felszerelni, a műve-lődési központot új hangfalakkal, a tájhá-zakat táncsúrral (Feketelak), valamint ker-ítéssel (Szépkényerűszentmárton). De leg-jobbban az új iskola „növekedésének” örü-lünk, a Fermei utcában falak emelkedtek már 2011-ben, az új iskola álma egy lépés-sel közelebb került a megvalósításhoz. A téglajegy program is sikeresnek bizonyult, tavaly 227 személy vásárolt téglajegy-t, kb. 30 ezer lej értékben.

Rendezvények szintjén is sikeres évet zárunk: minden hagyományos nagyren-dezvényt megtartottunk, és sikerült újakat is megrendezni: I. Kerámia Tábor felnőt-tek számára és I. Kézműves Tábor bentla-kók számára. Kerek évfordulós rendezvé-nyeink: XV. Nemzetközi Ifjúsági Fesztivál, melyet idén is a város főterén szerveztünk, XV. Kaláka-edzőtábor Feketelakon és a XV. Mezőségi népzene- és néptáncfesztivál, mely a 2 nap alatt 17 településről érkező 158 adatközlő eredeti folklórkincsét mutat-ta be a közel 950 résztvevő számára.

Heti programjaink népdaloktatással bő-vültek, *Katona Annamária* vezetésével. Megalakult a Kontrabanda nevű új zenekar, mely idéntől rendszeresen zenél a Prűcskők játszóházban.

Nőtt a kollégiumban elszállásolt diákok száma, most már 100-an vannak. Számuk-

Szépkényerűszentmártonban bekerítették a táj-házat

Táncsúrt kapott a feketelaki tájház

ra is sok programot szervezünk, tanulással kapcsolatos (angol, román kurzus, pszicho-lógus, pszichopedagógus áll rendelkezé-sükre) és szabadidős tevékenységeket egy-aránt (bábkör, néptánc, népdal, kollégiumi újság, előadások összeállítása, bulik stb).

A *Székely Melinda* vezette Ifjúsági Szak-osztály beszámolója is azt mutatta, hogy a tagok kihasználták a lehetőséget és szá-mos tevékenységet kezdeményeztek, il-letve szerveztek meg ismételt. Céljuk a szamosújvári középiskolások összefogása, akik bár a város három iskolájában tanul-nak, mégis egy közösség tagjai.

Póka Enikő pénzügyi beszámolója után a közgyűlés elfogadta ezeket, majd *Balázs-Bécsi Attila* ismertette a 2012-es munka-tervet, melyben a hagyományos rendezvé-nyeken, programokon kívül természetesen újak is szerepelnek, mint a júliusban meg-rendezendő kemencerakó tábor Feketela-kon, olvasásra nevelés program a könyvtár keretében, képzőművészeti nevelési pro-gram indítása, kollégiumi évkönyv kiadá-sa, valamint az év végén a 20 éves Kaláka néptáncgyűttes megünneplése. (...)

A jelen levő RMDSZ-es tanácsosok ne-vében *Török Bálint* alpolgármester méltat-ta az alapítvány tevékenységét, a további jó közreműködés reményében.

(Szabadság, 2012. január 28.)

Bálintné Kovács Júlia rovata

Erdélyi örmény gyökерűek a magyar színházi életben régen és ma (7. rész.)

Bocsánatkéréssel kezdem az Albert Annamáriával készített beszélgetőkönyvről való be-számolót. A füzetek februári számának szerkesztésekor ugyanis nem vettem észre, hogy neve helytelenül jelenik meg, és ráadásul még kövér betűkké alakítottam át a hibás nevet.

Örömet akartunk szerezni a művésznőnek azzal, hogy közöljük a férjét, Maros Dezsőt méltató nekrológot, és keserű irírium vegyült az én figyelmetlenségem miatt a jó szándékba.

Most azzal remélem kiérdemelni bocsánatát, hogy soron kívül számolunk be nagysi-kerű könyvbemutatójáról.

A bűnbánó rovatvezető, Bálintné Kovács Júlia

Kivételesen gazdag és sokszínű operaénekesi pályára, régmúlt operaelőadásokra (is) emlékezhettünk a Györkös Mányi Albert Emlékházban, amikor a Kolozsvári Magyar Opera örökös tagja, Albert Annamária operaénekes eredményekben gaz-dag karrierjét ismertető életinterjú-kötetet mutattak be.

A Korunk–Komp Press kiadó gondozásában megjelent könyv szerzője Benkő Judit muzikológus, a kolozsvári rádió magyar szerkesztősége komolyzenei műsorainak szer-kesztője.

Albert Annamária nyugalmazott operaénekes és Benkő Judit mellett az eseményen részt vett Guttman Mihály karnagy, a dalosszövetség tiszteletbeli elnöke, az életútinterjú-kötet előszavának írója, továbbá Demény Péter, a Prospero Könyvek sorozat szer-kesztője, Balázs Imre József, a Korunk főszerkesztője és Szép Gyula, a Kolozsvári Ma-gyar Opera igazgatója.

Nagy-Hintós Diana

„Aki meggyógyította a lelkeket”

Rengeteg érdeklődőt vonzott az Albert Annamária operaénekes életéről szóló könyv bemutatója szerda délután a Györkös Mányi Albert Emlékházban. Először Balázs Imre József, a Korunk főszerkesztője köszöntötte az egybegyűlteket, majd Demény Péter, a Prospero-sorozat szerkesztője, Szép Gyula, a Kolozsvári Magyar Opera igazgatója, Guttman Mihály karnagy, a kötet előszavának írója szolt az egy-begyűltekhöz. Nem utolsósorban a könyv írója, Benkő Judit muzikológus, a kolozs-vári rádió magyar szerkesztősége komolyzenei műsorainak szerkesztője és az ün-nepelt, Albert Annamária is megosztotta gondolatait a jelenlevőkkel.

Balázs Imre József szerint az életútinterjú könyvek lehetővé teszik, hogy a színpad-ról már ismert művészt közönsége jobban

megismerhesse. – Fokozatosan, lépésről-lépésre kerültem közel a művész pályájá-hoz. Színpadon nem volt alkalmam látni

Albert Annamáriát. Művészi pályájával való első találkozás e szöveg által történt. Ahogy elolvastam a róla írt zenekritikákat, felfigyeltem néhány állandó jellemzőre, úgy mint szakmai tudása, kiváló teljesítménye, az intézményhez való hűsége.

Aztán a rendelkezésemre álló fényképeket néztem át, majd telefonon beszélgettünk, és csak ezt

követte a művésznővel való személyes találkozás. Albert Annamária életpályájához e könyv által is közelebb kerülhetnek az olvasók – magyarázta Balázs Imre József.

Demény Péter, a sorozat szerkesztője felelevenítette a Prospero-könyvek keletkezését.(...) Most elkészült az **Albert Annamária** operaénekesessel készített beszélgetőkönyv. (...) Az az operai múlt, amely Albert Annamária és Benkő Judit révén feltárul, megfizethetetlen. Benkő Judit remekül kérdez, és Albert Annamária remekül beszél. Ebben a könyvben a hagyomány élővé válik. Megjelenik benne az „ég fölötti társulat”, amelynek tagjai minden bizonnyal örülnek ennek a kötetnek – összegzett a szerkesztő.

Szép Gyula operaigazgató úgy vélte, szükség van az olyan elődökre való emlékezésre, akiknek köszönhetően ma is felmegy a függöny az opera színpadán. – Az elmúlt 220 év alatt elődeink színvonalat teremtettek, amelyből a mai generáció is erőt meríthet. **Albert**

Albert Annamária: „A könyvet olvasva bárki képet alkothat az opera repertoárjáról, a zenéről”

Annamária olyan szoprán szerepkört fedett le, amely mindig ritka, véleményem szerint napjainkban Romániában nem akad olyan szoprán, mint amilyen Albert Annamária volt – hangsúlyozta az igazgató.

Guttman Mihály kar nagy gyógyító művészenek nevezte Albert Annamáriát, aki „meggyógyította a lelkeket”, és

akinek előadásairól felüdülve távozott a közönség. – Énekével nemesebbé tette a szíveket. Gyógyító művész volt, aki közönséget nevelt. Isten éltesse Albert Annamáriát, és azt kívánom, hogy örüljünk továbbra is egymásnak, és találkozunk az operában, a városban – mondta mindannyiunk szeretett Misi bácsija.

– Amikor Demény Péter szerkesztő megkérdezte tőlem, lenne-e kedvem az Albert Annamária életét bemutató beszélgetőkönyv megírására, azért mondtam igent, mivel úgy éreztem: ki kellene törni a rádiózásból. Egy-egy rádióműsor ugyanis véges, időtartama alig 25 perc, ám egy könyvben jobban ki lehet bontani a művész pályáját – magyarázta Benkő Judit, majd a kérdező földre eső kockázatról beszélt. Úgy vélte, a könyvnek nem csak hitelesnek kell lennie, hanem érződnie kell annak is, hogy beszélgetések sorozatából áll össze. – Albert Annamária nyugdíjasként is rendszeresen jár operába, és ezt őszinte szeretettel teszi – mondta a kötet szerzője, majd kitért

Fotók: Rohonyi D. Iván

arra is, milyen hasznos volt, hogy a művésznő rendszerezte a szerepeiről készült fényképeket és kritikákat. – Az öt-hat fényképalbumot nézegetve meglevenedett az a periódus, amelyet a magyar opera aranykoraként emlegetnek, amikor a művészek előtt nem állt tárva-nyitva a világ, és az itteni politikai viszonyok sem voltak egyértelműen pozitívak – fogalmazott Benkő Judit.

Ezt követően vetített képes előadás keretében tekinthettünk meg néhány családi és művészfotót Albert Annamáriáról, miközben Verdi: *Álarcosbál* című operájá-

nak egy részletét hallgathattuk meg a művésznő és **David Ohanesian** tolmácsolásában.

Albert Annamária zárszóként hangsúlyozta: nagyon szerette a közönséget, értük élt, nem önmagáért. – A könyvet olvasva bárki megismerheti művésztársait, képet alkothat az opera repertoárjáról, a zenéről. Arra kérem a mostani fiatal kolozsvári operaénekeseket, hogy dolgozzanak továbbra is lelkesen, mert a közönség megérdemli – összegzett az operaénekes.

Bisztrai Mária

1923. május 25-én született Petru Groza későbbi román miniszterelnök és Kabdebo Duci Kolozsváron élő primadonna gyermekeként. Örmény gyökereire, szülei síron túlig tartó szerelmére, édesanyjának színészi múltjára reményeim szerint egy másik írásban visszatérünk.

Új kötettel gazdagodott a Prospero-sorozat

Bisztrai Mária színművész, a **Kolozsvári Állami Magyar Színház** egykori igazgatójának és művészenek életét ismertető könyvet mutattak be a **Györkös Mányi Albert Emlékházban**. A kötet a **Polis Kiadó** által a 2000-es évek elején elkezdett, majd a **Korunk–Komp-Press Kiadó** által folytatott Prospero-sorozat új darabja. (részletek)

A rendezvényen először Dáné Tibor Kálmán, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) elnöke köszöntötte a jelenlévőket.(...) **A Bisztrai Mária** életét ismertető könyvet olvasva azon töprengtem el, hogy vajon mikor jön el az összegzések pillanata – mondta Balázs Imre József, a *Korunk* főszerkesztője, a kiadó felelős szerkesztője, majd kijelentette: ez az összegzés, azaz a könyv „jókor jön”. – Az ilyen könyv felhívja a figyelmet arra, hogy mit gondolunk most a színházról, illetve hogy mit gondoltunk a '40-es, az '50-es, a '80-as, vagy a '90-es évek történelméről. Eljön az ideje annak,

hogy másképpen gondoljunk vissza, ez a könyv pedig elvezet bennünket a változásokban nagyon gazdag huszadik századhoz. Összegzés ez a sorozat szempontjából is, hiszen a *Korunk–Komp-Press* Kiadó sorozatának hamarosan megjelenik a tizedik kötete, a mostani mellett ugyanis a Balázs Éva székelyföldi színművész és az **Albert Annamária** kolozsvári operaénekes életét bemutató kötetek is nyomtatás előtt állnak – részletezte Balázs Imre József.(...) Utánozhatatlanul sajátos beszédstílusában Demény Péter először azt elevenítette fel, amikor líceumi diákként látta Bisztrai Máriaat *A kőszívű ember*

fiai című előadásban, Baradlayné alakítani. – Akkor éreztem meg, micsoda forróság a színház, és hogy nem lehet nyugodtan ülni a nézőtérén, ha egy igazi előadás van a színpadon. Különös élet és pálya a Bisztrai Máriáé, aki nem pusztán túlélő, hanem talpon maradó személyiség; aki a tapasztalatokat a legnagyobb intellektuális fokon dolgozta fel – magyarázta Demény, majd kitért a könyvből áradó „jó családiasság hangulatára” is.

Kötő József színháztörténész szerint az ünnepelt művésznő legfontosabb jellemzője, hogy alakításaiban nem a rutin és a tapasztalat dominál, hanem az a pillanat, amikor a szerepet átéli és megérteti a közönséggel. Kötő, aki már 1965 óta kollégája volt Bisztraiak a Kolozsvári Állami Magyar Színházban, kiemelte: színházigazgatói pozitívuma az volt, hogy 1969 és 1985 között, mialatt az intézményt vezette, a dráma vezető műfajjá vált. – Bisztrai Máriára a művészi konokság volt jellemző, és ezt a megváltó konokszógot is ünneplem. Amit Mária épített, az ma is él, és erős várként szolgál – összegzett a színháztörténész.

Bisztrai Mária élete, sorsa olyan korszakban teljesedett ki, amikor a célzatos félretájékoztatás programszerű volt, hangsúlyozta Dehel Gábor. Kifejtette: az 1980-as években, a területi rádió- és tévéstudiók magyar szerkesztőségeinek felszámolásával kulturális életünk fontos dokumentumait tüntették el. Úgy vélte, ez a könyv arra is jó, hogy felidézze ezeknek a koroknak a művészarcait. – Akkori-

A könyvbemutató dedikálással zárult
– Fotó: Rohonyi D. Iván

ban minden előadásról hangfelvétel készült, és ha ezek megmaradnak, ma megmutathatnák volna a színház repertoárját, törekvéseit és a közönség arcait is. Igazi színházi pillanatokat éltünk át, és ezért hálás volt a színész és a közönség is – mondta a kötet szerzője, kitérve arra is, hogy

napjainkban egyre kevesebben tehetnének vallomást a színház akkori harcairól. – A néző keveset tudott ezekről. Mennyi megálgató kilincselésbe került egy-egy darab engedélyeztetése, mennyi diplomáciára, csalafintaságra és bátorságra volt szükség az előadások játszásához? Bisztrai Máriának olyan mondanivalója van, amelyet soha, senki más nem mondhatott volna el – hangsúlyozta Dehel Gábor.

Gondolataimat nem búcsúnak szánom, csak az arrafele vezető útnak. Nagyon szerettem az életet és a színházat. Harmincnégy évi tagságom alatt mindannyiszor szívdobogással mentem végig a Malom utcán. Tiszteltem a színházat, amelynek tagja voltam – jelentette ki Bisztrai Mária, majd köszönetet mondott mindazoknak, akik lehetővé tették a kötet megjelenését. – A legnagyobb köszönetet és hálát drága szüleim érdemlik meg, akik egy életre való szépséggel tarisznyáltak fel – összegzett, majd zárszóként megemlítette: sajnálja, hogy idős korára elszakadt a színháztól, a fiatalabb színésznemzedéktől, ám ezért senki nem okolható.

(N.-H. D.)

(Szabadság, 2011. december 19.)

Ifj. Ábrányi Emil

Március tizenötödikén

(részlet)

I.

*Szép ünnep, újra itt vagy! Annyiszor
Láttunk már téged jó és mostoha
Időkben! Mégis drága vagy nekünk,
Mint a tavaszt nem unjuk meg soha!
Tavaszt jelent napfényes március,
Tavaszt hozott nekünk is, gyönyörűt!
Annyi virágot nem látott a nap,
Mióta bolygó csillagokra sütt.*

*Sok század óta börtön volt e föld,
Rab volt a nemzet s szolgálta a nép,
Szolgája annak, aki maga is
Láncot viselt... Mily aljas, durva kép!
S elég volt egy nap, hogy másképp legyen!
És a parasztnak adta jobb kezét:
Testvérem vagy te és szabad magyar!*

*Szent korszak! Láttad, hogy a gazdag úr
A koldussal önszántából felel;
Láttad, hogy a tündöklő palota
A jobbágy-viskó hű barátja lesz,
És egy imát súg millió ajak
És millió szív egy érzésben ég!
Szabadság volt a fenséges fohász,
S mely átérezte: a testvériség!*

*Örömtelen, zord ifjuság után
Nagy üdv az első szerelem kora.
De ami szebb és ami édesebb,
Az a szabadság első mámorja!
Hőbb, lelkesebb, mint akkor a magyar,
Tisztább, üdébb - nép nem volt soha tán!
Az első ember állhatott csak így
Az új teremtés rózsás hajnalán.*

*Az első embert láng-kard verte ki,
S bujdosni ment az Édenhez szokott.
Kegyetlenül levertek minket is,
Mert követeltünk életet, jogot.
Ő nem tiltottra vágyott a magyar!
Tulajdonukat adják meg nekünk,
Csupán azt kértük. Bűn volt. S elveszett
Édes hazánk, legdrágább Édenünk!*

*De mint az Éden kóbor gyermeke
Túrt, fáradt, munkált s el nem csüggedett,
És addig törte a kemény rögöt,
Míg uj virágzás alkotója lett:
Úgy dolgozott e sújtott nemzet is!
Büszkén haladt a bús rabságon át
- Megannyi testvér mindenik fia -
Míg visszavívta elveszett honát.*

*Szép Március, te rád vall e csoda!
Te forrasztottad össze a magyart!
Legyen hát ünnep, hogyha jósz közénk,
Ameddig Isten fényes napja tart!
A legszebb ünnep a tiéd legyen!
Emlékedet fölül nem mulja más!
Mert te vagy a szabadság, a remény,
Te vagy az élet, a feltámadás!*

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Kettős könyvvitelt vezető egyéb szervezet
egyszerűsített beszámolójának mérlege, 2011

Adatok e Ft-ban

Sorsz.	Tétel megnevezése	Előző év	Előző évek módosításai	Tárgyév
1.	A. Befektetett eszközök (2.+ 4.+ 6. sor)	566		483
2.	I. IMMATERIÁLIS JAVAK	120		120
3.	2. sorból: Immateriális javak érték helyesbítése			
4.	II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	446		363
5.	4. sorból: Tárgyi eszközök érték helyesbítése			
6.	III. BEFEKT. PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK			
7.	6. sorból: Befektetett pénzü. eszk. érték helyesbítése			
8.	B. Forgóeszközök (9–12. sorok)	1 938		2 892
9.	I. KÉSZLETEK			
10.	II. KÖVETELÉSEK	44		
11.	III. ÉRTÉKPAPIROK			
12.	IV. PÉNZESZKÖZÖK	1 894		2 892
13.	C. Aktív időbeli elhatárolások			
14.	ESZK. (AKTIVÁK) ÖSSZ. (1.+ 8.+ 13.sor)	2 504		3 375
15.	D. Saját tőke (16.+18.+19.+20.+21.+22.+23. sor)	2 274		3 367
16.	I. JEGYZETT TŐKE/ INDULÓ TŐKE	2 388		2 388
17.	II. TŐKEVÁLTOZÁS/EREDMÉNY	-300		-114
18.	III. LEKÖTÖTT TARTALÉK			
19.	IV. ÉRTÉKELÉSI TARTALÉK			
20.	V. TÁRGYÉVI EREDMÉNY ALAPTEV-BŐL	186		1093
21.	VI. T. ÉVI ERED. VÁLLALKOZÁSI TEV-BŐL			
22.	E. Céltartalékok	0		0
23.	F. Kötelezettségek (26.+27.+28. sor)	200		8
24.	I. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK			
25.	II. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	200		8
26.	G. Passzív időbeli elhatárolások	30		0
27.	FORRÁSOK (PASSZ.) Ö. (15.+24.+25.+26.)	2 504		3 375

Budapest, 2012. 02. 07.

P.H.

dr. Issekutz Sarolta
elnök

Pénzügyi beszámoló 2011

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Kettős könyvvitelt vezető egyéb szervezet
egyszerűsített beszámolójának eredmény kimutatása

Adatok e Ft-ban

Sorsz.	Tétel megnevezése	Előző év alaptev.	E. év v. tev.	Előző év összesen	Tárgyév alaptev.	T. év v. tev.	Tárgyév összesen
I.	Értékesítés nettó árbev.			0	0		0
II.	Aktív.saját teljesítm. értéke			0	0		0
III.	Egyéb bevételek	6 270	0	6 270	10 338	0	10 338
	ebből: -támogatások	1 204		1 204	1 407		1 407
	ebből: -alapítói			0			0
	ebből: -központi költségvet.	500		500	400		400
	ebből: -helyi önkormányzati	4 253		4 253	8 246		8 246
	ebből: -egyéb, ebből 1%	313		313	285		285
IV.	Pénzügyi műveletek bev.	2		2	1		1
V.	Rendkívüli műveletek bev.	0	0	0	0	0	0
	ebből: -támogatások			0			0
	ebből: -alapítói			0			0
	ebből: -központi költségvet.			0			0
	ebből: -helyi önkormányzati			0			0
	ebből: -egyéb, ebből 1%			0			0
VI.	Tagdíjak	272		272	134		134
A.	ÖSSZES BEVÉTEL	6 544	0	6 544	10 473	0	10 473
VII.	Anyagjellegű ráfordítások	5 750		5 750	7 747		7 747
VIII.	Személyi jell. ráfordítások*	316		316	125		125
IX.	Értékcsökkenési leírás	47		47	101		101
X.	Egyéb ráfordítások	245		245	1 407		1 407
XI.	Pénzügyi műveletek ráf.-i	0		0	0		0
XII.	Rendkívüli ráfordítások	0		0	0		0
B.	ÖSSZES RÁFORDÍTÁS	6 358		6 358	9 380		9 380
C.	ADÓZÁS ELŐTTI ER.	186		186	1 093		1 093
I.	Adófizetési kötelezettség	0		0	0		0
D.	Jóváhagyott osztalék	0		0	0		0
E.	TÁRGYÉVI EREDMÉNY	186		186	1 093		1 093

Budapest, 2012. 02. 07.

P.H.

dr. Issekutz Sarolta
elnök

Kosztolányi Dezső

Az örmény paradicsom

Kevesen látogatják a velencei nyaralók közül ezt a szigetet, melyet a lagúnák hullámai mosdatnak. Messziről ciprusokat látni, melyek mint zöld plajbászok sötét foltokat firkálnak az égre. A levegő itt áll. Olyan csend van, hogy hallani, amint a napfény végigsercen a gyepágyakon, a kavicsokon, s a hosszúszakállú mekhitaristák köszöntésre emelik jobbjukat. Mindegyik egyforma. Az orruk görbe, a bőruk pergamensárga, a szemük szikrás. Olyanok, mint a zsidó főpapok valamely képes Ótestamentum lapjain. Hogyha az ember régi fajták jellegzetes és erősen kifejtett alakjait látja együtt, nem tud megkülönböztetni kettőt, a szemnek hozzá kell nemesedni a végletekig finomodott vonásokhoz, hogy később valami jellemzőt vegyen észre egy orrhajlatban, egy halántékban, egy áll esztergályozásában. Évekig forogtam japánok közt, s évekil csak egyetlenegy japánt ismertem. Később már kettőt, hármat, négyet is észrevettem. Régebben az összes németeket egy emberbe foglaltam.

Hasonlóan lehettem a nagyokkal, még régebbi gyermekkoromban, mikor az apám, a kéményseprő és a király egyformán csak nagy volt. Ilyen együgyű emlékek derengenek bennem, hogy látom ez egyforma-arcú szerzeteseket, akik – festői foltok – hosszú festői reverendában állanak a ciprusok mentén. Mindegyik mellett áll egy-egy. Mintha a természet szerette volna ezt a haragos álmát, az apró karvalyszemet, a kiéhezett és koplaló bőrt, a szikár, deszkaegyenes termetet és el nem unva megcsinálná egymás után sokszor, újra és újra, egymáshoz csalódásig hasonló duplikátumban. A másolatok párhuzamosan vannak elhelyezve, a kavicsos út mentén ülnek, állnak, lassan sétálnak. Lemondó keresztnyek ezek az örmények, de szájukon a kalmár mosolya bujdosik. Talán azon mosolyognak, hogy ők – a száműzött menekültek – pár évtized alatt megvették a szigetet, a mellette lévő lídói házakat, a telkeket, a levegőt, a tengert és mindent a zsebükbe gyűrhetnek. Óriási karosszékekben pihennek, a százszorszépek és az oroszlánszajak mellett. Amikor elfáradnak, tovább mennek pár lépéssel, gyalog a sziget temetőjébe, mely éppoly kényelmes, mint a karosszékük. Nem tudni, kinek mutatkoztunk már be. Úgy tetszik, hogy labirintusban járunk, csupa egyforma ember közt, a faj tükörszobájában.

A filagória márvány-asztalkáján áll egy pohárka aransárga aszú. Mellette porcelántányéron a bor anyja, a szőlő, egy kövér és politúros-héjú fürt, olyan nagy, mint a kánaáni és a megrepedésig érett. Ne tessék hinni, hogy a sziget gyér látogatói vidám kedvvel járnak ebben a bibliai csendben, a mezopotámiai idill közepette. Egy eltűnő fajta haláltusáját, utolsó paplan-tépő mozdulatait látni itt. Valaha a török uralom elől futottak ide az örmény szerzetesek, évszázadokkal ezelőtt, azóta itt maradtak, a régiek helyett újak jöttek a tenger ez áldott szigetére, szakállas, komor hívők, akik mindig hajnali ötkor keltek és mindig későn feküdtek, hogy álmodozzanak az örmény jövőről. A kolostor egy része örmény múzeum. Vagyont érő ódon papiruszokat halmoztak össze a könyvtárban, melyek tele vannak firkálva a görög-höz hasonlatos örmény ákombákkal. A nyelvek szigetében pedig ékesen cseng itt az örmény. Régi örmény nyelven olvassák a bibliát, hogyha a refektóriumban asztalhoz ülnek, a szerzetes testvérek a folyosón, a kertben, a szobákban örményül suttognak egymáshoz és itt erjesztik az örmény lázat, a hitet, hogy még élnek. Eddig csak azt tudtam róluk, hogy ke-

letien-édesen esznek, mint a zsidók és levesükbe is mézet csöpögtetnek. Itt egyszerre megcsapott mindenfelől a múltjuk. Örmény költők szobraikat mutogatták. Végigvezettek a múzeumon, ahol freskókat láttam, a történelmük szcénáit, hősöket, szenteket, királyokat, az utolsó örmény király vézna arcélét, aki egy csatában valami nagy fogpiszkálóval leszúr egy istentelen pogányt. Körülrajkák magukat sok-sok emlékkel, mely az idegen agyvelejének teher, bús csiricsaré. A kétségbeesésük szilaj. Rotációs gépeik ontják a nyomtatványokat és elröpítik a testvéreikhez. Ebben a kolostorban csupa írók és tudósok laknak, új és régi költők, nyelvészek, természetbúvárok, csillagászok, matematikusok, bölcselők, legalább hat-százan dolgoznak abba az örmény folyóiratba, melyet itt nyomnak a szigeten és mindössze háromszáz előfizetője van. Ahová nézek, mindenütt ereklye, kövek, emlékeztető táblák, kendők. A halál szigete ez. Zsong azonban a munkától, mint a köpű. A céltalanság lehangol. Lehorgadt fejfel megyek előre. Lábuujjhegyre állok, úgy hallgatózom. A nemzetek siralomháza van előttem, a bánat bazárja, az utolsó, a legutolsó stáció. Akinek kedve telik a természet tréfáiban, jöjjön ide. Nem véletlen, hogy a sánta dalia, a külön angol, Byron is itt ütötte fel a tanyáját, hónapokig élt a kolostor egy szobácskájában és tanulta az örmény abc-t. Szívfacsaró hangulatok vannak itt, az értő számára. A sír, hol nemzet sülyed el, még nem csendes, még szónokolnak, nyomtatnak, nyelvet újítanak körülötte. Szegény-szegény örmények dízsírhelyet kaptak.

Az irodalom doktora vezetett végig a szigeten. Ne csodálkozzék, padre, hogy nem jól éreztem magamat az örmény paradicsomban és néha – egész illetlenül – a szívemhez kaptam. A boruk keserű, a szőlőjük savanyú. Padre, ön svájci egyetemen tanult és választékos francia nyelven írta meg a doktori disszertációját. Itt a szabad levegőn bevallhatom önnek, hogy soha búsbab helyen nem jártam és a fogamat szerettem volna csikorgatni benn a könyvtárban, a sok örmény könyv, a drága, ezeréves kéziratok között és elsápadtam, mikor a folyosón meghallottam két szerzetes atyát beszélni, egy régen halott nyelven, mely dallamos és okos, s önnek mindegyik közt biztosan a legédesebb. Azon gondolkodom, mi az értelme annak, hogy emberek születnek ép szívvel, mely úgy működik, mint a többi emberek szíve, boltozatos koponyával, merész lélekkel, mely egy pillanatban ösztönösen felfogja az egész világ értelmét, s talán egy vers lüktetésében megváltottan dadogja el mindnyájunk titkát és ezek az emberek mégis némák maradnak mindörökké, a világ némái, kevesebbek, mint egy német adóhivatalnok vagy egy francia parafadugó-gyáros. Melyik isten művelte ezt a rossz tréfát? Önök azonban megint gyermekeket nevelnek örmény hitben, örmény betűre fogják és örmény literatúrát vernek fejükbe. Az isten bocsássa meg a jószágukat. Talán jobb lenne egy lélekvesztőbe tenni őket, elvágni a kötelet és kibocsátani a szabad óceánra. Igaza van padre, erről nem szabad beszélni. A fejünk megpattan és a szívünk is megpattan, de mégse szabad róla beszélni. Élni kell a szigeten, melyet a tengerek mosnak. Látja, amíg ilyenekről vitáztunk, az ég is elkámpicsorodott. A víz pocékká mosta az idillt. Eső csapkodja a hervadt vizet. Felhajtóm a gumiköpenyem gallérját, a szememet összehunyorítom és rácsapom ázott szalmakalapomat. Ez a fajtám gesztusa. Ebben a gesztusban pihenek el én is.

Még csak a vendégkönyvbe kell beírunk a neveinket. Elsőnek írja be egy kékszemű varsoói lengyel. Utána egy finn nő és két moszkvai zsidó. Legutolsóul pedig mindnyájunknál szomorúbban íróm be a nevemet én, a magyar.

(Megjelent: Kosztolányi Dezső: *Elsülyedt Európa (Útirajzok) c. könyvében*)

Tárlat Révkomáromban: Barcsay mester és tanítványai

RÉVKOMÁROM. „Barcsay mester és tanítványai” címmel csütörtökön vándorkiállítás nyílt *Duray Miklós* védnöksége alatt a Limes Galéria Dúdor István termében.

A Pro Arte Danubii – Duna Mente Művészeti Társulás rendezésében, a Barcsay Jenő Képzőművészeti Alapítvány, valamint *Kónya Márta* és *Kónya Ferenc* jogörökösök jóvoltából megvalósuló kiállítást *Kopócs Tibor* festőművész és *Csütörtöki László* lektor nyitotta meg.

Kopócs Tibor portálunknak elmondta: „Barcsay Jenőt az elmúlt évtizedekben végzett sok száz művész nagy része mesterének tekinti, holott ő nem osztályvezető tanár volt, hanem a művészeti anatómia és tárgyábrázolás tantárgy tanára. A Barcsay Jenő Képzőművészeti Alapítvány alapítója, akik egyúttal a Mester jogörökösök is, a tanítványok közül azt a hármat választották ki, akik – megítélésük szerint – nem csak művészetükben örökösei, továbbvivői e jeles piktúrának, de kölcsönös barátság is összekötötte őket”.

Csütörtöki László és Kopócs Tibor szerint érdemes időzni a szentendrei születésű, Munkácsy díjas Balogh László és földije, a Munkácsy és Kossuth díjas Deim Pál, valamint a budapesti születésű, ugyancsak Kossuth díjas *Konok Tamás* szitanyomatai előtt. Barcsay Jenő, Balogh László, Deim Pál és *Konok Tamás* alkotásai március 10-ig tekinthetők meg a hajdani katonatemplomban. A kiállítás anyaga pár fontos dokumentummal kiegészülve végigvonul a Kár-

pát-medence több magyarlakta vidékén is.

Barcsay Jenő (Katona, 1900. január 14. – Budapest, 1988. április 2.) Kossuth-díjas magyar festő, grafikus, művésztanár és tanár Rudnay Gyula és Vaszary János tanítványa volt. 1929-től fokozatosan alakult ki saját, senki másra nem jellemző stílusa: a konstruktivizmus egyfajta sajátos magyar változata. Műveiben egyaránt megjelennek a nonfiguratív formák és a figurális ábrázolás is. A festészet mellett kiemelkedő grafikai munkássága és mozaikjai is. Ugyancsak jelentős a művészetpedagógiai munkássága is. Az 1953-ban megjelent *Művészeti anatómia* című szakkönyve világhírvé vált, számos nyelvre lefordították és tanakönyvként használják.

(Megjelent: *hírek.s – Szlovákiai Magyar Televíziós Hírportál* 2012. 02.10.)

Hurutvásár

A karácsonyi klubműsorunk után már bemutatott, erdélyi tejből és saját termesztésű zöldségzerekből készült, ízletes hurut folyamatosan kapható, illetve megrendelhető Bartha Gabónál, tradicionális és újított ízekben (telefon 06 20 381 71 72).

Felvidéki templomok, ahogyan Jankovics Marcell látja

Rendhagyó vállalkozásba fogott Jankovics Marcell. A világhírű rajzfilmrendező ezúttal a szívéhez oly közel álló felvidéki templomokat mutatja be sajátos szemüvegén keresztül. Eddig öt könyv jelent meg a sorozatban, a legújabb a Szepesszombati Szent György templomba hívja az utazókat.

„Az a tervem, hogy addig kutatom a felvidéki templomokat, amíg találok olyan érdekességeket, amiket a hivatásos művészettörténészek valamiért nem vettek észre.

A Baktabányai Szent Miklós templom lenne a következő helyszín, aztán szeretnék eljutni Kisszebenbe. Trianon után az itteni fő és mellékolárt Budapestre menekítették, jelenleg is azon dolgozom, hogy ezek visszakerüljenek eredeti helyükre. Annál is inkább, mert a templom 16. századi oltárképe igazán különleges, a tizenegy apostol mellett ugyanis egy nőalak, minden bizonnyal Mária Magdolna is megjelenik rajta” – mesélte Jankovics Marcell.

A rendező felvidéki érdeklődése korántsem a véletlen műve, hiszen felmenői közül többen ezen a tájon születtek. Vonzódik ugyanakkor valamennyi magyarlakta vidékhez, így ha lesz felkérés a kiadótól, akkor az erdélyi, délvidéki templomokat is szívesen feldolgozná.

Egyéb munkáiról szólva azt is elmondta, hogy hetvenedik születésnapjához közeledve egy tihanyi tárlaton az Ember tragédiája rajzfilmjéhez beszkennelet képet és egy ötven részes tusrajz illusztrációt is bemutatott. Utóbbiak Sebestyén Gyula megkísérelésére váró kötetéhez készültek, amely a magyar történelmet a világ teremtésétől egészen Trianonig dolgozza fel.

„A Trianon képet úgy oldottam meg, hogy egy térden álló gimnaszarvast ábrázoltam, amelyet a román, a szerb és az osztrák sas, valamint a cseh oroszlan kerülget. Valahogyan úgy, mint az első világháború politikai karikatúráiban: a növényevőket a ragadozók támadják. Ezen kívül többek között sumér, hindu, sőt még erotikus tölteű rajzok is helyet kaptak az illusztrációk sorában” – sorol-

ta a balatoni kiállításon szerepet kapó rajzainak szellemi hátterét Jankovics Marcell. Jelenlegi munkáiról elmondta, hogy a készülő *Mese, film és álom* című kötetben a mesék mellett a saját álmait dolgozza fel, méghozzá tudományos alapos-sággal. Vannak rajzfilmes elképzelései is, amelyek közül az egyik a művész azon traumatikus állapotát mutatná meg, amit az alkotás közben átél.

(Várnegyed, 2011. szeptember 16.)

Csávossy György Maradj!

*Maradj itt: ősszel a magot elszőrhatod.
Maradj, kéri a kegyelet,
Legyen ki szülőt eltemet.
Maradj, öleld a gyermeked térdeden,
Ősi nevet taníts neki, s ha egyebet
nem tudsz, légy nyíl,
bár villám hasíthat belé.
Maradj, mert eljön az a reggel,
mikor kikitrod a hamut,
huzathoz nyitod a zsallat,
mosdáshoz hordasz szűz vizet,
és meggyújtod az új tüzet.*

Bálintné Kovács Júlia rovata

Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (25. rész)

Az L-betűhöz értem. Több **László, Lászlófi, Lázár** és **Lukács** vezetéknevű, ráadásul **Antal** vagy **Gergely** keresztnévet viselő, Gyergyó környékén, vagy Szépvizen született pap található Ferenczi Sándor Papi névtárában, de közelebbit nem tudok származásukról. Maradnak tehát csak az örmény szertartásúak.

93. Lengyel Gergely, örmény szertartású. Született 1811. július 6-án. Pappá szentelve 1836. október 2.(3.?). Szolgált Gyulafehérváron, mint tanár. 1837: Szamosújváron káplán. 1840: tábori lelkész. 1868: szentszéki ülnök, pápai kamarás. Meghalt 1875. február 14-én.

94. Lengyel Zoltán, örmény katolikus apostoli kormányzó. Gyergyószentmiklóson született 1908. február 16-án. Gyulafehérváron végezte a teológiát 1931-ben és Bécsben szentelték pappá január 24-én. Itt tanulta azután az örmény szertartást és az örmény nyelvet (1832).

Szolgált Szépvizen mint káplán, 1933-ban Szamosújváron lelkész és közben *Koghián* apostoli kormányzó titkára. 1940. június 30-án, Szamosújváron beiktatják apostoli kormányzónak.

Szamosújváron halt meg 1964. október 8-án. Sírja a szamosújvári örmény-katolikus temetőben van.

Lengyel Zoltán 100. születésnapjáról 2008-ban Szamosújváron megemlékeztek a hívek. Egyikük elküldte nekem beszédét, amit ott olvasott fel.

Könyáné Kovrig Stefánia:

Ezeket a gondosan összegyűjtött életrajzi adatokat unokaöccsétől Kovács Árpádtól a mi kedves Öcsikénktől kaptam, és nagyon szépen köszönjük.

Lengyel Zoltán örménykatolikus kormányzónk már 44 éve költözött el ebből a világból, de akik ismertük, azoknak még mindig elevenen él drága emléke szívünkben. Tanítása, példája irányadók maradtak egész életünkben.

Tisztelt jelenlévők! Engedjétek meg, hogy az őt jellemző nemes vonásaiból, értékes tanításaiból csak ötről szóljak, mert bántana a lelkiismeret, ha nem mondanám el nektek is, akik nem ismertétek őt személyesen. Sajnos nagyon kevesen vagyunk már olyanok, akiknek ez megadatott.

1. Emlékszem, mint tízéves gyermek mennyire vártuk a hittanórákat, amikor belép kedves, szelíd mosolyával, szeretetet sugárzó tekintetével, és tanít, és formálja a lelkünket. Ő volt az, aki közel hozta hozzánk Istent, aki nem a távoli magasból szigorú bírónaként figyel bennünket, hanem irgalmas és jóságos, mert szeret minket, és mindig megbocsát, ha őszintén megbánjuk bűneinket. Isten maga a szeretet. Bármilyen történet velünk az életben, Istenre mindig lehet számítani, bele lehet kapaszkodni, mint gyermek az anyja kezébe, mert éjjel-nappal ott van mellettünk a szent, hatalmas, örök Isten, és várja, hogy megszólítsuk Őt. Jelenléte minden körülmény között erőt ad nekünk, elmondhatjuk örömeinket, bánatainkat.

„Akinek hite van, az soha nincs egyedül” – tanította. Ezzel egy nagyon értékes, bizton-

ságos támaszt nevelt belénk, mely meghatározó volt egész életünkre.

2. Felejthetetlenek voltak az általa megszerzett búcsúk szeptember 8-án a „Mikolai Szűzmáriához”, amikor felnőttek és gyermekek rózsafüzért imádkozva, és szent éneket énekelve gyalog mentünk a hegyen lévő templomba, hogy megköszönjük Szűz Mária segítségét és kérjük további közbenjárását Istennél. „Szűzanyánk, vegyél bennünket oltalmazó palástod védelmébe”. Megélni az Istent szerető közösség kisugárzását, nagyon fel-emelő élmény volt. A templom és iskola kapcsolatának, a vallási és kulturális tevékenységek összefonódásának virágzó korszakát valószínűsítette meg, amíg csak lehetett.

3. Ne felejtsük el soha, hogy a pap is ember, erényekkel és hibákkal együtt, ezért kötelességünk imádkozni érte, támogatni, segíteni munkájában. Ő az a csatorna, mely függetlenül attól, hogy szép és fényes, vagy helyenként kopott és rozsdás, Isten kegyelme rajta keresztül árad reánk.

4. Figyelmeztetett, hogy életünkhöz hozzá tartozik a szenvedés, a keresztthordo-

zás is. A szenvedés és a szeretet összetartozik. A szenvedés következtében megváltozik az ember értékrendje, fogékonyabbak leszünk a szeretetre, a szenvedő társunkkal való együttérzésre, mert felismerjük benne Jézus arcát.

5. Nagyon szépek voltak az ünnepélyes szentmisék, a körmenetek a négyszögletű főtéren, és úgy tudta megszervezni, hogy nem a ceremónia vált fontossá, hanem az Isten iránti hódolat.

Lengyel Zoltán kormányzónk ezeket a keresztény magatartást jellemző vonásokat nemcsak tanította, hanem életpéldájával igazolta, mert csak a példaadásban mutatkozik meg a megélt hit, és ahol nincs példaadás, a szó semmit sem ér.

Ma, amikor születésének 100. éves évfordulóját ünnepeljük, köszönjük meg a jó Istennek, hogy 33 éven át nekünk adta Őt, ezt a kiváló embert és papot, és arra kérjük Lengyel Zoltán volt örmény katolikus kormányzónkat, hogy ebben az értékválságos világban ne szünjön meg értünk imádkozni.

Folytatjuk

Ferencz Zsolt

Betekintés a Bálint Tibor-féle gasztronómiába

„Aki a főzésben, vagyis a konyhaművészetben ósdi szemléletű, és hitet tesz egy unalmas, színtelen mártás mellett egy életre, annak az esztétikai ízlelőszerve sem fejlődik ki, és tagadni fogja az új művészetet, irodalmat, festészetet, zenét”, hangzottak Bálint Tibor kolozsvári író, a *Zokogó majom* című regény szerzőjének szavai szerdán délután, az EMKE Györkös Mányi Albert Emlékházában, ahol tíz évvel ezelőtt, a Napsugár negyvenötödik születésnapján utoljára szerepelt nyilvánosan az író.

A Kolozsvári Rádió magyar adásának arany szalagtárából kölcsönzött hanganyag lejátszása mellett felolvasásokkal és zenei percekkel egybekötött hangulatos műsorral készült a szervező Bálint Tibor Baráti Társa-

ság (BTBT), így írásai révén emlékezhetek a jó humorral megáldott „napsugaras fiúra” az érdeklődők.

– Nem csupán az ízek és zamatok titkainak felfedéséről lesz szó, nem receptek hang-

zanak el, nem andalító illatok és ínyeinket zsongító ízek művészi leírásáról fogunk beszélni, hiszen írónk szerint az ízek, illatok létünk magasabb rendű átéléséhez és megértéséhez vezetnek el bennünket. Ezáltal lényegül át a lakoma szellemi lakomává – hangsúlyozta bevezetőjében Kötő József színház-történész, a jelenlévők figyelmébe ajánlva a felolvasásokból, szavalatokból leszűrhető gasztronómiai ars poeticát. Hiszen, mint mondta, „a húsleves gözölgő, meleg páráján átviláglik Bálint Tibor szellemi habitusa”. Amellett pedig, hogy a gasztronómiai ars poeticában fellelhető üdvtanról is képet alkothatunk, arra is megtanít bennünket a szerző, miként lehetünk az élet császárai, tette hozzá Kötő. – Roppant egyszerű, egyetlen mondatba sűrítendő: hogy császári bölcsességgel tudjam fölhasználni az élet lehetőségeit. S ha megfogadjuk Bálint Tibor üdvtanát, akkor mi vagyunk a császárok, önök a császárok – fűzte hozzá.

A színház-történész méltányos döntésnek nevezte, hogy a Bálint Tibor Baráti Társaság, az író születésének 80., és halálának 10. évfordulója alkalmából Bálint Tibor-évek nyilvánította az ideit, amelynek mostani, nyitórendezvénye után több, emlékező összejövétel várható. Felhívta a figyelmet, hogy az ünnepi összeállítás után az érdeklődők beiratkozhatnak a baráti társaságba, hogy ezáltal is támogassák az életmű népszerűsítésén és az olvasókkal való megismertetésén fáradozók tevékenységét.

A műsor keretében Bálint Tibor következő írásai hangzottak el: *A húslevesről*; *A lefőzés művészete* (tolmácsolta: Ferencz Amália), *Óda allium cepához, aki maga a vöröshagyma*; *Hajtási Péter, Hajtási Pál* (Laczkó Vass Róbert), *Mózes mézes álma* (Moritz Kinga), *Én voltam a császár* (Bogdán Farkas), *Kíváncsi lettem magamra*; *Majom a köszörűkövön*; *Búcsú Nyársforgató Jakab-*

Bogdán Farkast, az est legfiatalabb előadóját nagy tapsal jutalmazta a közönség – Fotó: Rohonyi D. Iván

tól (Sebesi Karen Attila), *Örökélet ötven lejért* (Bálintné Kovács Júlia), *Az élet értelme* (Rostás Péter István). A zenei élményekről Kertész Adél (hegedű), Adorjáni Réka (cselló) és Nagy Gergő (zongora) gondoskodott, ők hárman Franz Schubert 3 B-dur triószonátájának első tételét adták elő.

S hogy mitől több a húsleves, mint egyszerű étel, amiként arra Kötő József is utalt az esemény elején? Ez is kiderült: „a húsleves nem csak étel volt, hanem jelkép is: ünnepi szertartás, kiengesztelő áldozat, forró tömjén, mirha és más, gyanta illatú fűszerek párájában, amely kiszivárgott az udvarra, onnan a kertbe, s a kertből még tovább, a világba, hírül adván, hogy a szerény, népes család a hetedik napot, a maga megérdemelt pihenőnapját a törvény szerint megszentelte, beszerezve hozzá a szükséges húsféléket és csontokat”.

Kérdésünkre, hogy milyen események várhatók a Bálint Tibor-emlékévben, Bálintné Kovács Júlia elmondta: festménykiállításra, könyvbemutatóra, felolvasásra és istentiszteletre egyaránt számíthatunk, a Kolozsvári Magyar Napok pedig, akárcsak két évvel ezelőtt, idén is az íróra való emlékezés jegyében, harangszóval kezdődik. Február 5-én, Bálint Tibor temetésének tizedik évfor-

dulóján istentisztelet tartanak a Kolozsvár-Hidelvei Református Egyházközség templomában, ezután a Református Kollégium és a hidelvei fiatalok kórusa lép fel. Áprilisban, az iskolanapok keretében a *Kifli utca*, *zsemle számat* adják elő a János Zsigmond Unitárius Kollégium elemi osztályosai, júniusban pedig két eseményre is sor kerül: egyrészt kortárs írók olvassák fel saját prózájukat a Kolozsvári Magyar Operában, másrészt pedig kiállítás és konferencia lesz a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeumban. Várhatóan no-

vemberben nyílik majd meg a Bálint Tibor képi világa képzőművész szemmel tematikájú kiállítás, amelyet a Barabás Miklós Céh tagjainak munkáiból állítanak össze. Visszaemlékezéseket, leveleket fog tartalmazni továbbá az a kötet, amely Egyed Emese szerkesztésében fog megjelenni, amely mellett egy másik, szórakoztató olvasmányokat tartalmazó anekdotás könyv is várható időre, részletezte az író özvegye.

(Szabadság, 2012. január 27.)

ifj. Ábrányi Emil*

Él a magyar

*Fessétek bár sötétre a jövőt,
Mondjátok, hogy már torkunkon a kés,
Beszéljete közlő, hosszú gyászról,
Mély sülyedésről, biztos pusztulásról:
Engem nem ejt meg gyáva csüggedés!
Sentiül hiszem, akármit mondjatok,
Hogy a magyar nem vész el s élni fog!*

*Többet ki küzdött és ki szenvedett?
Hiszen vértenger, temető a múlt!
Vetettek rá halálos szolgásgot,
Irtották szörnyen... ámde a levágott
Törzsek helyén még szebb erdő virult.
Ezért hiszem, akármit mondjatok,
Hogy a magyar nem vész el s élni fog!*

*Ki a saját pártos dühét kiállta,
Annak nem árthat többé idegen!
Hányszor harsogták kárörömmel: Vége!
S csak arra szolgált minden veresége,
Hogy még kitaróbb, még nagyobb legyen.
Ezért hiszem, akármit mondjatok,
Hogy a magyar nem vész el s élni fog!*

*Szükség van arra nemzetem, hogy élj!
Mert bár hibád sok s bűnöd sorja nagy,
Van egy erényed, mely fényt vet te rád,
S melyért az Isten mindent megbocsát -
Hogy a szabadság leghűbb véde vagy!
Ezért hiszem, akármit mondjatok,
Hogy a magyar nem vész el s élni fog!*

*Ha minden nemzet fásultan lemond,
S a szent rajongás mindenütt kiég,
S a büszke jognak minden vára megdől:
A te szabadság-szerető szívedtől
Új lángra gyullad Európa még!
Ezért hiszem, akármit mondjatok,
Hogy a magyar örökre élni fog!*

*Bízom s hiszek, míg Isten lesz fölöttünk,
Ki trónusán bírói széket ül!
És hogyha minden búra, bajra válik,
Romok között is hirdetem halálig,
Erős, nagy hittel, rendületlenül:
Legyen bár sorsunk még oly mostoha,
Él a magyar s nem veszt el soha!*

* ifj. Ábrányi Emil (Pest, 1850. 12. 31.–Szentendre, 1920. 05. 20., síremléke a Kerepesi temetőben) költő, műfordító, újságíró, országgyűlési képviselő, a Petőfi- és Kisfaludy Társaság tagja

Zeneagapé február 19-én

Horváth Zoltán György

A műsorváltozás ellenére szépen összegyűltünk a templomban, ahol a szentmise után *Horváth Zoltán György* vetített képes előadását hallhattuk *Örmény és magyar párhuzamok az Örök Városban* címmel. Büszkeség töltött el mindannyiunkat a sok magyar és örmény emlék hallatán, amelyből többet észre sem vetünk római tartózkodásunk alatt. Szépen kiegészítette a látottakat, hallottakat Izabel Bayrakdarian kanadai szoprán-énekesnő csodálatos örmény saragánjai.

Az estet finom süteménykóstoló zárta, melyet ismét Szongoth Gábor biztosított a résztvevőknek. *M*

Zeneagapé az Örmény Katolikus Templomban

2012. március 25-én, vasárnap a 16,30 órakor kezdődő örmény katolikus szentmise után *Vörösváry Márton* ifjú hegedűművész játszik a Bp. XI. ker. Orlay u. 6. szám alatti örmény katolikus templomban. *Szongoth Gábor* szervező

Egy ifjú új magyar állampolgár

Polgár Lóránt alig múlt 16 éves, de már nagy utat tett meg. Gyergyószentmiklósról Debrecenbe került a Bethlen Gábor Közgazdasági Szakközépiskola tagintézményébe, a Móricz Zsigmond szakközépiskolába. Nagy igyekezettel és igen jó eredményel tömi magába a tudást, hogy behozza a lemaradását és minél előbb élete nagy álmának, a repülésnek hódolhasson. Emellett igyekszik környezetének minél alaposabban bemutatni hazáját, a gyergyói örményeket vetített képes előadások keretében. Boldogan tudósít arról, hogy 2012. január 11-én Zárug Aladár és Emma nevelőszülők társaságában letette a magyar állampolgársági esküt Debrecenben, míg nevelőszülei február 13-án Csíkszeredában lettek végre magyar állampolgárok. Gratulálunk! *M*

Meghívó

2012. március 14-én 11 órára a XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat tisztelettel meghívja Önt, családját és barátait

KISS ERNŐ

örmény származású '48-as altábornagy, aradi vértanú emléktáblájának megkoszorúzására.

A megjelenteket köszönti *Nuridsány Zoltánné* elnök Közreműködnek a *Hartyán Általános Iskola tanulói*

A koszorúzás helyszíne:

Budapest XV. kerület Szentmihályi út 3-11. és a Kiss Ernő u. 47/2. szám alatt lévő sarokház. Megközelíthető: Újpest Központtól a 196, 196 A. a Keleti Pályaudvartól a 173, 173 E és a 196, 196 A jelzésű autóbusszal.

A XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat és a Boldog Salkaházi Sára Plébánia tisztelettel és szeretettel meghívja Önt, kedves családját, barátait, ismerőseit **2012. március 25-én délelőtt 10 órára**

„A húsvéti és pünködsi ünnepkört bemutató örmény miniatúra kiállításra”

A kiállítást megnyitja: *dr. Fröhlich Ida* egyetemi tanár, PPKE BTK

Közreműködik: *Avedikián Viktória* énekművész

A kiállítás látogatható vasárnaponként a 9 órás szentmise után és délután 2-től 5 óráig, március 25-től április 22-ig.

Helyszín: Boldog Salkaházi Sára Plébánia, 1156 Budapest Pattogós u. 1. Megközelíthető a 173, 173E és a 196, 196A autóbusszokkal, valamint a 69-es villamossal a Főtérig, onnét gyalog 5 perc séta.

Fővárosi Örmény Klub

2012. március 22., 17 óra

Magyarok Háza, Budapest V., Semmelweis u. 1-3., Bartók terem

Műsor: *Ipach Ildikó* tanár: „Faragott kövek országa” vetített képes előadás

Rendező: *Terézvárosi Örmény Önkormányzat*

Támogató: *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület*

Király Zoltán (Lugos) összeállítása*

Liszt Ferenc (1. rész)

200 éve született Liszt Ferenc, németül Franz Liszt, Doborjánban, 1811. október 22-én (ma Ausztria területén Raiding néven található). A XIX. század egyik legjelentősebb romantikus zeneszerzője, minden idők egyik legnagyobb zongoraművésze. Bartók Béla, Kodály Zoltán, Erkel Ferenc mellett Liszt Ferenc a magyar zeneszerzők egyik legismertebbje világszerte. Nem hiába 2011.

év Liszt-év az egész világon.

Apja, Liszt Ádám, Esterházy herceg uradalmi hivatalnok magyar volt, anyja Lager Mária Anna, egy kremsi pékmester lánya volt, osztrák származású. Apja korán felismerte fiának kivételes zenei tehetségét, és minden lehetőséget megragadott kibontakoztatására. Liszt kilencéves korában már nyilvánosság előtt zongorázott Sopronban és Pozsonyban, majd hamarosan műpártoló főurak támogatásával Bécsben folytathatta tanulmányait Czerny és Salieri tanítványaként. 1822-ben nagy feltűnést keltő első bécsi koncertjén az akkor 11 éves művészre még Beethoven is felfigyelt. Itt jelent meg nyomtatásban első műve, variációi ugyanarra a Diabelli-témára (keringőre), amelyekre Beethoven híres zongoraművét írta. Az ifjú Liszt bécsi szereplését követően négy nagy sikerű pesti, illetve budai koncertje után 1823. őszén atyjával Franciaországba utazott és az európai művészeti élet központjába, Párizsba költözött.

A koltói Teleki-kastély kertjében 2011. szeptember 3-án felavatott Erdély első Liszt-szobra, Dinyés László képzőművész alkotása

Felvételét a párizsi Conservatoire-ba Cherubini, az intézmény vezetője gátolta meg, így Bécsben maradt, ahol zeneelméletet és ellenpontot tanult magánúton, közben hangversenykörútra indult. Londoni bemutatkozását számos újabb meghívás követte Franciaországba, Svájcba, majd ismét Angliába. Műsorán többnyire a népszerű operákra írt ábrándok, parafrázisok szerepeltek. 1827-ben egy időre a francia fővárosban telepedett le, ahol a társasági élet ünnepelt hőse lett, tehetségének köszönhetően. Itt ismerkedett meg Chopinnal, akitől eltanulta a zongorajáték árnyalatait, valamint Berliozsal, akitől a zenekari nyelvet és a programzene új vívmányait sajátította el. Az 1830-as évek végén újabb hangversenykörútra indult, bejárta egész Európát, Portugáliától Oroszorszáig. 1835-ben a genfi konzervatórium tanára lett. Az 1838-as pesti árvíz-katasztrófa károsultjait Bécsben rendezett hangversenyeinek jövedelmével támogatta. Az oroszországi hangversenykörutak során megismerkedett az orosz komponisták művészetével és szerelmével, Carolyne zu Sayn-Wittgenstein hercegnővel, aki a későbbiekben közreműködött irodalmi munkásságában. A negyvenes évek elején Weimarban az udvari színház karmestere lett, itt népszerűsítette és vezényelte kortársai műveit, valamint tanította a kontinens minden sarkából érkező pályakezdő muzikusokat és

komponistákat. Liszt élete utolsó évtizedeit Weimar, Róma és Budapest között osztotta meg. A budapesti Zeneakadémia első éveiben készséggel segítette a magyar zenekultúra újonnan kialakuló központját, és vállalta, hogy az év néhány hónapjában itt tanítson. Liszt rendkívül termékeny zeneszerző volt. Műveinek nagy részét zongorára komponálta, ezek zömének eljátszásához rendkívüli technikai tudás szükséges. Alkotásainak viszonylagos ismeretlensége azzal magyarázható, hogy Liszt rengeteg darabot komponált: mintegy 400 eredeti művének zöme virtuóz zongoramű, szimfónia, szimfonikus költemény, mise. Összesen kb. 1400 művet komponált beleszámolva eredeti műveit, átíratát is, mellyel minden idők egyik legtermékenyebb zeneszerzője. A programzene lelkes támogatója volt. Zenei átíratokkal is foglalkozott, és a legbonyolultabb zenekari művekkel is megbirkózott, mint például Beethoven szimfóniái. Művei a világ minden részén elmaradhatatlan elemei a koncertprogramoknak. Zenei munkássága mellett Liszt rengeteg esszét írt különböző témákról: zeneszerzők társadalmi helyzete, műelemzések stb.

osztrák szövetségi kormány és a burgenlandi tartományi kormány állította.

Liszt Ferenc magát magyarnak tartotta, ezt számos kijelentésében meg is erősítette. Az egyik legjelentősebb bizonyíték az, hogy bár hosszú ideig élt Párizsban, Weimarban és Rómában, soha nem vette fel sem a francia, sem a német, vagy az olasz állampolgárságot, de soha nem volt osztrák állampolgár sem. Utazásai során minden alkalommal magyar útlevelet használt, az illetőségi hely, amely útleveleiben szerepelt, Sopron volt. Továbbá Liszt gyermekei is magyar állampolgárok voltak, ez egy 1845-ös leveléből derül ki: „Mivel az én gyermekeim apjuk állampolgárságát ... követik, tehát akár akarják, akár nem, magyarok.” Annak ellenére, hogy Liszt nem tudott jól magyarul!

Liszt a tanulmányait Doborjánban kezdte, a helyi elemi iskolában. A falu iskolájában 6 és 12 év közötti gyerekek tanulnak, mindannyiuk tanítója Johann Rohrer (1783–1868) iskolamester, kántor és jegyző volt. Vallásoktatással Stefanis atya foglalkozott. Liszt öt osztályt végzett el (1817–1821), mert a család 1822. május 8-án Bécsbe költözött. A tanítás kizárólag német nyelven folyt, mivel Rohrer csak ezt a nyelvet beszélte.

Czerny már az első meghallgatás után felismerte a gyermek zsenialitását, és egy jelképes összegért (1 forint) elvállalta az oktatását, mihelyt a Liszt család Bécsbe költözik.

Liszt Ferenc első nyilvános fellépése 1820. augusztus 31-én volt az écskai Lázárkastély ünnepélyes megnyitóján.* Második nyilvános fellépése októberben volt a soproni kaszinóban, a harmadik fellépése pedig 1820. november 26-án gróf Esterházy Mihály pozsonyi palotájában volt. Ez a fellépése annyira elbűvölte a jelenlévőket, hogy öt főnemes, Amadé Tádé gróf, Apponyi Antal gróf, Esterházy Mihály gróf, Szapáry és

* A megnyitóra gróf Esterházy vitte magával az ifjú tehetséget. (Délvidéki örmény nemesek – Elemér, Écska, Nagybecskerek című könyv.) – Szerk. megjegyzés

* Megjelent: Lugosi Hírmondó, 2011. december 23.

* A megnyitóra gróf Esterházy vitte magával az ifjú tehetséget. (Délvidéki örmény nemesek – Elemér, Écska, Nagybecskerek című könyv.) – Szerk. megjegyzés

Viczai grófok elhatározták, hogy az ifjú tehetség zenei tanulmányait hat éven keresztül, évi 600 forinttal fogják támogatni. Az ösztöndíjat 1822 és 1827 között tervezték folyósítani, így Liszt – miután apja minden doborjáni vagyonát pénzzé tette – elkezdhetette bécsi tanulmányait (a beígért összegből azonban nem sokat, talán semmit sem kaptak kézhez). A család 1822. május 8-án vagy 9-én költözött Bécsbe, a zeneszerző ekkor tíz és fél éves volt.

Liszt gyermekkorában, az akkor élő zeneszerzők közül leginkább Beethovent tisztelte. Beethoven képe már a doborjáni szobájának a falára is ki volt téve. Liszt Ádám szerette volna bemutatni a fiát a híres zeneszerzőnek, az azonban nem szerette a csodagyerekeket, végül azonban Czerny közbenjárásának köszönhetően mégis sikerült időpontot kapniuk. Biztosan tudhatjuk, hogy Liszt Ádám és fia 1823. április 13-ai koncert előtt néhány nappal járt Beethoven lakásán, ugyanis az akkor már sikert Beethoven beszélgető füzetében található egy Liszt Ádámtól származó bejegyzés, melyben a találkozás okozta örömét fejezte ki.

A fiatal Liszt Bécsben Czernytől kapott zongoraleckéket, Antonio Salieri tanította zeneelméletre, ugyanakkor angolul és franciául is tanult. Czerny másfél évig nem volt hajlandó pénzt elfogadni a leckékért, később a következőket írta az emlékirataiba: „Soha nem volt ilyen buzgó, zseniális és szorgalmas tanítványom.” Salieri ugyancsak ingyen oktatta az ifjú Lisztet, ugyanakkor zseniális kottaolvasó képességének köszönhetően gyakran alkalmazta őt zongorakísérőnek énekelni tanuló tanítványai mellett.

Liszt Ferenc első bécsi nyilvános fellépése 1822. december 1-jén volt a Rendek Házában (Landständischer Saal). Ezen a fellépésen Liszt Húmmel a-moll zongoraversenyét játszotta, majd a közönség által meg-

adott témákra rögtönzött. A bécsi tartózkodás legjelentősebb fellépése azonban 1823. április 13-án délelőtt tartott koncert volt a Kis-Redout-teremben. Ez volt az a hangverseny, amin a – nem bizonyított, bár Liszt által is leírt – legenda szerint megjelent Beethoven is, és homlokon csókolta a gyermek Lisztet. Liszt zenei pályafutását általában ettől a koncerttől szokás számítani.

1830 és 1835 között Liszt gyakori vendége volt a párizsi szalonoknak, ahol lényegében a kor szellemi és társadalmi élete folyt. Ilyen alkalmakkor számos muzsikussal, költővel és íróval ismerkedett meg. Szűkebb baráti köréhez olyan egyéniségek tartoztak, mint Hector Berlioz, Frédéric Chopin, George Sand és Lamennais abbé. Berliozsal és Chopinnal közeli barátok is voltak, Berlioz esküvőjén Liszt volt az egyik tanú.

1831. március 31-én hallotta először Niccolò Paganini játsszani, ami után eldöntötte, hogy Paganini hegedűstílusának megfelelő zongorajátékot fog kidolgozni.

1839. december 18-án Pozsonyba utazott. Itt éppen országgyűlés volt, így Lisztnek alkalma adódott számos magyar államférfival megismerkedni, sőt részt vehetett az országgyűlés egyik ülésén is. Batthyány Lajosnál vacsorázott és Széchenyi Istvánnak is bemutatották. Pozsonyban Liszt két koncertet adott, majd december 22-én Pestre utazott, ahol Festetics Leó palotájában szállt meg a Szel utcában (ma Nádor utca). Pesten összesen kilenc koncertet adott, ebből négyet saját számlájára, ötöt pedig jótékonyági célokra. A pesti látogatás csúcspontja a Magyar Színházban rendezett 1840. január 4-ei hangverseny volt, amikor a koncert végén Festetics gróf egy drágakövekkel díszített kardot adott át a zongoraművészeknek, amit egy rövid magyar nyelvű beszéd után, a magyar nemzet nevében nyújtott át. Liszt franciául köszöntö meg a kardot. Január 11-én újabb koncertet

adott a Nemzeti Színházban, ezúttal a létesítendő „Nemzeti Conservatorium” (Nemzeti Zenede) javára. 1840. január 15-én este Liszt elhagyta Pestet, és először Győrbe, majd Pozsonyba, innen pedig Bécsbe utazott. Liszt pesti tartózkodásával kapcsolatban Vörösmarty Mihály egy verset írt Liszt Ferenchez címmel („Hírhedett zenésze a világnak...”). Ezt a verset Kodály Zoltán 1936-ban, a jubileumi Liszt-évben, megzenésítette.

1846 októberének elején Liszt magyarországi hangversenykörútra indult Pest, Szekszárd, Nádasd, Pécs, Temesvár, Bánlak, Arad, **Lugos**, Nagyszeben, Kolozsvár és Nagyenyed. Decemberben Liszt elhagyta Magyarországot, és Teleki Sándor, Karátsonyi Gedő és Bethlen Gábor grófok kíséretében Bukarestbe utazott, ahol Liszt három koncertet adott. 1847. január 13-án a zongoraművész Jászvásárba utazott, ahol a moldvai fejedelem-ség pénzügyminiszterénél lakott. Innen január 25-én Kijevbe utazott. Itt ismerkedett meg az éppen üzleti úton levő Carolyne zu Sayn-Wittgenstein hercegnővel, aki Liszt jótékony célú koncertjére komoly összeget küldött. Liszt meglátogatta a hölgyet, és szinte rögtön egymásba szerettek. A hercegnő, aki férjétől, a német származá-

sú Wittgenstein hercegtől külön élt, meghívta Lisztet saját birtokára Woronincébe, amit Liszt el is fogadott, és két hetet töltött a hercegnő társaságában.

Április 10-én I. Ferenc József osztrák császár kinttette Lisztet a Vaskeresztrenddel, egy olyan kitüntetéssel, ami örökletes nemességgel járt együtt. A nemesi oklevelet 1859. október 30-án állították ki. Ugyanebben az évben jelent meg Liszt könyve A cigányok és zenéjük Magyarországon címmel, francia nyelven. A könyv zenei fejtegetések mellett mélyreható kultúrtörténeti és szociológiai információkat tartalmaz, amelyek főként Wittgenstein hercegnőtől származnak.

1860. október 12-én a francia császár, III. Napóleon kinttette Lisztet a Becsületrenddel, 1861 decemberében pedig a weimari herceg udvari kamarásnak nevezte ki a zeneszerzőt.

1861 májusában Liszt Párizsba utazott, ahol találkozott III. Napóleonnal, és megkapta a francia Becsületrend tisztje kitüntetését. Ez év augusztusában Wagner, – aki Liszt lányának, Cosimának a férje –, Cornelius és Bülow jelenlétében megalapította a weimari Általános Német Zeneegyletet, s ezután elhagyta Weimart. Egy rövid párizsi kitérő után (itt Rossinival és Gounod-val találkozott), október 20-án Rómában telepedett le.

Folytatjuk

Gróf Harbuval-Chamaré Félixné, sz. beodrai Karátsonyi Irma Guidobaldina Adél Margit Melanie grófnő (beodrai Elek Margit leánya, beodrai és karácsonyfalvi gróf Karácsonyi Guidó József Gottlieb István Lázár Lajos Ágost, valamint puchói és csókai Marczibányi Anna Mária Emerantia Erzsébet unokája)

A Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Szentpéteri alkotóműhelyébe

– ahol megismerkedhet az **örmény motívumkincsekkel** –
várjuk szeretettel

Helyszín: a Budapesti Ward Mária Általános Iskola és Gimnázium rajzterme,
1056 Budapest Molnár utca 4. III. 304.

Időpont: 2012. február 13-tól hétfőnként délután
14 órától 17 óráig, gyermek alkotóműhely,
17 órától 20 óráig felnőtt stúdiófoglalkozás

Részvétel: ingyenes
– a Fővárosi Örmény Önkormányzat, II. ker. Örmény Önkormányzat támogatásával

Lehetőséget nyújtunk a különböző **ötvös** kézműves technikák, mint **ékszerkészítés**, vörösréz és sárgarézlemez **domborítás**, **öltözködés-kiegészítők** készítése, **tűzománcozás** transzparens zománcokkal, **huzaltechnikák**, **kőfogalás** megismerésére és kipróbálására.

Szentpéteri alkotóműhelyünkben igazi **egyedi** alkotások születnek, melyeket kiállítunk **kiállításainkon**, kiegészítik **játszóházaink**.

Az elkészített tárgyak a tanulók tulajdonát képezik. Kiállításokon kiállítjuk!

Igény szerint különböző művészeti szakiskolákra felkészítő tanfolyamot indítunk.

Mindenkiben ott az alkotó ember, mi ezt igyekszünk felfedezni és kibontakoztatni.

Felvilágosítás, jelentkezés:

Borosnyay Klára ötvösművésznél:

06 20 534 1563 borosnyay.klara@szeptepeteri-studio.hu

Szász Ávéd Rózsa

„Kőbe zárt hit”

Utazásaink Örményországban (7. rész)

Dilijan, egy más világ

A Kaukázuson Észak felé folytatjuk utunkat. Áthaladunk egy 7,2 km hosszú alagúton, amelyet egy amerikai örmény ajánlódokozott az országának. Az alagút végén egy új környezet fogad bennünket. Az alpesi sztyeppét lombhullató erdő váltja fel a hegy túloldalán, és úgy érezzük, mintha a Királyhágón keresztül ereszkednénk le Nagyvárad fele. Ez is Örményország egyik érdekessége.

A hegy túloldalán a franciás hangzású **Dilijanba** érünk. Egy francia utazó, kereskedő nevezte először „hosszú postakocsinak” a hegyek lábánál meghúzódó üdülőtelepet.

A legenda azonban másként magyarázza a település nevét. Eszerint egy kegyes és irgalmas király hét fiával és egy leányával élt ezen a vidéken. A lány egy napon az erdőbe szökött, ahonnan egy medveboccsal tért haza, amit Dilinek nevezett el és Dili-jannak, kedves Dilinek szóló gatta.

A természeti adottságok, elsősorban az éghajlat tette üdülőhely kialakítására alkalmasnak a települést. Művészek, írók, közéleti személyiségek kikapcsolódását, pihenését szolgálta a szovjet hatalom idején. Ekkor alakították ki a hely jellegétől idegen „új városközpontot”.

Napjainkban reneszánszát éli a gyógyvizeiről ismert, kedvelt üdülőváros. A régi házsorok arculata és rendeltetése rendre megváltozik. Településfejlesztési programoknak köszönhetően megújult a kisváros arculata, amelyben helyet kap egy kis falumúzeum, kézműves és művésztelep is.

Továbbutazva, az út mellett takaros kis falut látunk, feltűnő a házak egyformasága, egyöntetűsége. Lakói mezőgazdasági termeléssel foglalkoznak, hazájukból hitük miatt még II. Katalin orosz cár idején száműzték őket. A molokán népcsoport óhitű volt, elfogadták az Ószövetséget, de az Újszövetség értelmezésében eltértek. Templomot nem építenek, házaknál gyülekeznek. Szorgalmas és erkölcsös, hívő emberek, így az örmények szívesen befogadták őket.

Folytatjuk

EÖGYKE – Transsylvania Tours, Kolozsvár

Erdély a javából

Barangolás őseink földjén – Gyimesek, Udvarhelyszék,
Csíkszék, Marosszék és Kalotaszeg vidékein

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület programja 2012

As poetica: Visszatérünk olyan erdélyi tájakra, ahol nagyon jól éreztük magunkat, találkozzunk magyar örmény testvéreinkkel és erőt merítünk a gyimesi csángók példamutató kitartásából hitünk, nemzetünk és hagyományaink iránt.

Útvonal: Budapest – Ártánd – Nagyvárad – Gyalu – Torda – Nyárádtő – Ákosfalva – Nyárádszereda – Mikháza – Szováta – Székelyudvarhely – Székelyvarság – Csíkszereda – Fügés tető – Kostelek – Gyimesbükk – Székelyvarság – Libán tető – Gyergyóalfalu – Csíkszépvíz – Csíksomlyó – Csíkbánfalva – Székelyvarság – Farkaslaka – Énlaka – Bözdőújfalú – Erdőszentgyörgy – Kalotaszentkirály – Bánffyhunad – Sztána – Kőrösfő – Kalotaszentkirály – Királyhágó – Nagyvárad – Ártánd – Budapest

Időtartam: 7 nap (2012. augusztus 23–29.)

Autóbuszos útvonalhossz: kb.2000 km.

Ellátás: félpanziós (reggeli, estebéd és piknik)

Szükséges felszerelés: túraruházat, szélkabát, sportcipő, elemlámpa

Vezetés: a csoportot Gyuri bácsi vezeti

FŐBB ESEMÉNYEK:

- Találkozó a csíkszéki magyarörményekkel Szépvízen
- Boldogasszony kegyszobrához járunk Csíksomlyón
- Ezeréves határ Gyimesbükkön
- Rovásírási templom Énlakán
- Örmény sírok a gyergyóalfalusi temetőben
- Az elárasztott falu a Küsmöd völgyében
- Szalmakalap Múzeum Kőröspatakon
- Székely szombatosok sorstörténete és siratófala Bözdőújfalun
- Túrunk a Gyimesi havasokban a Szellő tető alatt, a Gyimesi hágóról - Kostelekre
- Túra a székelyvarsági medve-leshez, ahol a „Kárpátok géniusza” is vadászott

- Könnyű túra a kalotaszegi dombvidéken Kós Károly Varjúvárához
- Lovaglás, szekerezés, íjászat a sztánai Csígdombon
- Népművészeti kirakóvás Kőrösfőn
- Szíveslátás nusikkal és kiskürtössel Székelyvarságon
- Tarisznyás piknik és séta a Sebes Kőrös szorosában
- Szeretevendégesség a legeldugottabb gyimesi faluban, Kosteleden
- Pityókagulyás a székelyvarsági Tisztáson
- Ebéd lapótyával és lucskoskáposztával Énlakán
- Hejszóra és gyimesi népdalokra oktat Vaszi Levente Kosteleden
- Kalotaszegi táncrend legényessel Sztánán
- Tündérművészetek gyerekek népdal bemutatója új repertoárral Mikházán
- Egésznapos unokaprogramok (népdal, tájnyelv, erdőismeret, társasjátékok varsági pedagógusok vezetésével)
- Búcsúest táborúttal Tifánék édenkertjében
- Kiss Stúdió nosztalgia előadása Nagyváradon

- Székelyvarsági és kalotaszentkirályi családoknál személyes élményeken keresztül újból megtapasztaljuk az erdélyi emberek őszinte szeretetét és barátságát

RÉSZLETES PROGRAM:

1. nap: Indulás: reggel 6 órakor a Baththyány téri felső rakpartról

Határátkelő: Ártánd

Látnivalók: transzfer alkalmi megállókkal, Mikháza (szíveslátás, Tündérművészetek gyerekek népdal előadása), fogadás Székelyvarságon nusikkal (Tifán Nusika almapálinkája) és kiskürtössel

Szállás és ellátás: az 1., 2., 3. és 4. napon Székelyvarságon baráti családoknál (kétágyas szobák fürdőszoba használatával)

2. nap: Látnivalók: Fügés tető, (5 órási közepnehéz panorámatúra Kostelekre (alternatív buszos utazás), a legeldugottabb gyimesi faluba, katolikus templom, Magyar ház, szeretetvendégesség, népdaltanulás és hejsza Vaszi Leventével), Gyimesbükk (Ezeréves határ), egész napos alternatív unokaprogram Székelyvarságon

3. nap: Látnivalók: Könnyű túra a medveleshez (Tófalvi Lajos fővadász mesél a medvék viselt dolgairól és a Kárpátok géniuszának vadászatairól, pityókagulyás a Tisztáson, falukázás)

4. nap: Látnivalók: Tolvajos tető, Csíkszereda, Csíkszépvíz (örmény templom, találkozó a csíkszéki magyarörményekkel), Csíksomlyó (kegytemplom), Marosfő, Gyergyóalfalu (örmény sírok a temető kertben), Libán tető, alternatív unokaprogram Székelyvarságon, zenés-táncos búcsúest táborúttal Tifánék almáskertjében

5. nap: Látnivalók: Énlaka (falujárás, rovásírási templom, ebéd lucskoskáposztával és lapótyával), Kőröspatak (Szalmakalap Múzeum), Bözdőújfalú (az

Akik visszavárnak minket Székelyvarságon

elárasztott falu, siratófal, székely szombatosok sorstörténete) Kalotaszentkirály

Szállás és ellátás: az 5. és 6. napon Kalotaszentkirályon faluturista gazdaságokban

6. nap: Látnivalók: Sztána (vonatozás, lovaglásoktatás, szekerezés, íjászat, bográcsgulyás, népzene és kalotaszegi táncrend), könnyű túra Kós Károly Varjúvárához és a Csígdombra, Kőrösfő (népművészeti kirakóvás)

7. nap: Látnivalók: Sonkolyos (séta a Sebes Kőrös szorosában, tarisznyás piknik), Nagyvárad (Kiss Stúdió nosztalgia előadása, kiegészítő városnézés), Budapest

Érkezés: Budapestre 21 óra körül

Részvételi díj: 64 000 Ft/fő (szállás, ellátás, vezetés, belépők, piknik, helyi programok, művészi produkciók ára – buszkiöltés nélkül)

Buszkiöltés, ami a foglalót is jelenti:

17 000 Ft/fő – minimum 35 résztvevő esetén. **Gyerekedvezmény 12 éves korig: 47 000 Ft** részvételi díj, buszkiöltéssel együtt.

(Az utazás buszkiöltését a Fővárosi Örmény Önkormányzat támogatta, ennek eredménye a csökkenése.)

A bejárt emlékhelyek hangulatát tájba illő zenével, felolvasásokkal, versekkel és a népköltészet remekeivel idézzük fel.

Szomorújelentés

Szomorú szívvel értesítünk mindenkit, aki ismerte és szerette, hogy

dr. Sándor Gézáné, Mária nővér (1938–2012) elhalálozott.

Búcsúztatása és hamvainak elhelyezése a római katolikus egyház szertartása szerint 2012. február 14-én a Magyar Szentek Temploma altemplomában és urnatemetőjében megtörtént. Igen nagy számban vettek Tőle végső búcsút, mert sokan ismerték és szerették. A magyarörmény közösség is képviseltette magát, hiszen hosszú éveig volt Kádár Dániel apátplébános önzetlen segítője, az örmény katolikus ingatlan gondozója egészen az apátplébános haláláig. Ezt követően erőszakkal az ingatlanból eltávolították, amely mélyen megrendítette. Ezzel vette kezdetét az apátplébános által összetartott örménykatolikus közösség szétrombolása.

Szerkesztőség

Özv. Dobribán Gézáné mély fájdalommal tudatja, hogy férje

Dobribán Géza

2011. december 25-én, életének 86. évében elhunyt. Hamvait – kívánsága szerint – a gyergyótölgyesi temetőben helyezik örök nyugalomra.

Emléküket kegyelettel megőrizzük!

Örmény-magyar gyermekrovat

(59., befejező rész)

Az iskolában bizonyára nagyon sok ókori és új nép történetét megtanulod. Sok régi térképet láttál már, amiken nagybetűvel jelölték a különféle országok neveit. De, ha összehasonlítod a régi térképeket a mai térképekkel, észreveszed, hogy csak nagyon kevés nép és ország neve maradt fenn a régi időkből. Örményország neve fennmaradt. Hol vannak az asz-zirok? Csak romos épületek maradtak utánuk, de ők maguk eltűntek. Hová lett a gazdag Babilónia, Frígia, Makedónia, hol van a Római Birodalom, a Médek birodalma, hol vannak az országok, amelyek korábban Örményországgal határosak voltak, sőt még néha el is foglalták? Nagyon sok ország eltűnt, ma már nem is létezik. A legfontosabb: élni és túlélni! Kevésbé fontos az, hogy mekkora egy nép! A történelem ke-keke forog, és útja előre halad, ezért hajthatatlannak kell lenni, és kitartani. Bízunk abban, hogy eljön az idő, amikor ÖRMÉNYORSZÁG nevét „nagyobb” betűkkel írják majd!

Vége

Barangolás őseink földjén, 2012

Csíkszépvízi örmény katolikus templom (programajánló a 36–37. oldalon)

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Közeledik az adóbevallás ideje... A törvény szerint személyi jövedelemadónk (két-szer) egy százalékát erre jogosult, bejegyzett egyházaknak, közintézményeknek, civil szervezeteknek, egyesületeknek ajánlhatjuk.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jogosult arra, hogy személyi jövedelem-adónk 1 %-át az EÖGYKE-nek ajánlhassuk.

Tizenhat éve működő Egyesületünknek így lehetősége nyílik arra, hogy működése anyagi nehézségeit részben megoldja. Meggyőződésünk, hogy az EÖGYKE kezdettől fogva nyitott könyvként működik, hiszen minden lépésünkről rendszeresen beszámolunk az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek hasábjain.

Akik részt vesznek programjainkon, meggyőződhetek arról, hogy a tagdíjat, adományokat, a pályázatok során elért támogatásokat kizárólag kulturális és hitéleti identitás-örzésünkre, hagyományaink ápolására, a magyarörmény társasági élet, a közösség megteremtésére, jobbítására fordítjuk. Kérjük, hogy jövedelemadója bevallásakor gondoljon Kulturális Egyesületünkre – ezáltal önmagára is. Hiszen azért dolgozunk, hogy magyarörmény közösségünk céljait megvalósítsa, örmény gyökereink tárgyi és szellemi kultúráját megőrizze, átadja gyermekeinknek, unokáinknak – az utókornak. Tartozunk ezzel tehetséges, tisztességes és jó magyarrá vált őseinknek, tehát önmagunknak is.

Nem kell mást tennie, mint a jövedelemadó bevallásakor a NAV által rendszeresített bevallási nyomtatványon nyilatkozatot tegyen szervezetünkre.

A kedvezményezett adószáma:

18085590-1-41

A kedvezményezett neve:

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Együttel kérjük és javasoljuk, hogy a másik egy százalékkal támogassa a

Magyar Katolikus Egyházat, amelynek technikai száma 0011,

amelynek részegyháza a magyarhoni, történelmi örménység Örmény Szerartású Római Katolikus Egyháza.

Templomunknak, amelyet évtizedeken át Kádár Dániel apátplébános vezetett, nincs önálló technikai száma!

Köszönjük, hogy gondol ránk.
Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Meghívó

A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség szeretettel meghívja
2012. március 11-én 16 órakor kezdődő,
az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc magyarörmény hőseire
emlékező rendezvényére,
a Budapest XI., Orlay u. 6. szám alatti plébánia udvarára.

Köszöntő: *Fülöp Ákos atya*

Boldogasszony anyánk: *Koroknai Szabolcs* dudán, *Romháti Krisztián* tekerőlanton

Ünnepi beszéd:

dr. Issekutz Sarolta, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke

Kuruc nóták melódiai dudán és tekerőlanton.

Koszorúzás a magyarörmény hősök emlékfalánál.

16,30 órakor Szentmise az örmény katolikus templomban
az 1848-49-es hősök tiszteletére.

Mindenkit szeretettel vár
Fülöp Ákos atya

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományok az egyesület bankszámlájára befizethetők.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye:** 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: *dr. Issekutz Sarolta*

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. II. emelet 280, telefon: 332-1791)

(féléfogadás: hétfőn 16.30–18.30 óráig, fovarosiormeny@gmail.com)

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Főszerkesztő: **Béres L. Attila**

Felelős kiadó: **dr. Issekutz Sarolta**

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár),

Dr. Puskás Attila (Marosvásárhely)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Lapzárta: minden hónap harmadik csütörtökét követő hétfő!

Tördelés: Szakmány György

Nyomdai munkák: Pannónia-Print Kft.